

EDITORIAL | EN PRIMER PLA (P. 3 i 8-13)

Màrtirs que continuen inspirant

30 anys després de l'assassinat d'Ellacuría i els altres jesuïtes,
de l'Elba i la Celina, el cas segueix obert

P. 25-27

Club més Amics

Associació Amics de Catalunya Cristiana i Ràdio Estel

Contacte
Tel. 934 092 700
info@clubmes.cat
www.clubmes.cat

DEL 29 DE NOVEMBRE
AL 4 DE DESEMBRE

NOVA YORK Llums de Nadal

DEL 12 AL 24 DE GENER 2020

ETIÒPIA Celebració de L'Epifania a LA JERUSALEM AFRICANA

DEL 24 AL 28 DE FEBRER

HIGHLIGHTS DE LONDRES

DEL 22 DE FEBRER AL 2 DE MARÇ

EGIPTE FARAÒNIC

DEL 12 AL 19 DE MARÇ

PEREGRINACIÓ A TERRA SANTA

DEL 27 DE MARÇ A L'I D'ABRIL

MALTA L'illa dels Cavallers

Una matança que esdevingué clam

El 16 de novembre del 1989, ara ha fet trenta anys, a la residència de l'UCA (Universitat Centreamericana) del Salvador, en un context polític convuls de confrontació, hi hagué una massacre: els jesuïtes Ignacio Ellacuría, Ignacio Martín-Baró, Segundo Montes, Amando López, Juan Ramón Moreno i Joaquín López, i les serventes de la residència Elba Julia Ramos i la seva filla Celina, de quinze anys (calia que no hi hagués testimonis) foren assassinats per un escamot d'afusellament de l'exèrcit salvadorenc obeint les ordres d'una procedència encara no del tot aclarida. A l'editorial de *Catalunya Cristiana* d'aquell moment (n. 531, 2 de desembre del 1989) ens preguntàvem: «Els màrtirs, avui i sempre presents en la història de l'Església, ens obliguen a revisar si vivim prou radicalment la contradicció inevitable entre fe en el Crist vivent i els poders d'aquest món. Els nostres germans jesuïtes del Salvador van arribar al fons. I nosaltres...?» Segons explicava el jesuïta P. Pedro Miguel Lamed, la germana del P. Segundo Montes, Catalina, li digué: «Aquesta matança és un crit.»

El P. Xavier Alegre, que va plorar arran de la mort d'aquests germans seus

de congregació, ha declarat al nostre setmanari amb motiu d'aquest trentè aniversari: «Els màrtirs ens recorden el nucli, l'essencial en Jesús, que és la creu. Precisament perquè estimava denunciava la injustícia que provocava un mal innecessari i, això, l'Església ho fa poc. Jesús és el primer màrtir cristià, el protomàrtir. Recordem que el van matar les autoritats religioses perquè la manera com encarnava la fe jueva no era l'adequada. Ell va posar l'home per davant de la Llei del dissabte i no a la inversa. Per això, els cristians hauríem de ser molt més crítics amb la Llei que no fa bé a l'home.»

El P. Ellacuría era un jesuïta de prestigi intel·lectual i un professor universitari, defensor de la Teologia de l'Alliberament. El seu missatge valent de denúncia li havia valgut l'enemistat d'alguns sectors financers i militars que ja l'havien amenaçat. A principis de novembre d'aquell any havia recollit a Barcelona el premi Comín atorgat a la Universitat que regia i va avançar el seu viatge a San Salvador per tal d'intentar fer de mitjancer a favor de la pau i la convivència. Ja no fou possible, però la sang d'ell i dels seus germans, continua clamant a Déu.

Contingut

03	Editorial
05	La setmana
06	Opinió
08	En primer pla
14	Opinió
15	Vida eclesial
24	Opinió
25	Reportatge
28	Carta dominical
30	Bíblia
32	Litúrgia
34	Espai lectors
36	Cultura
46	Agenda
47	Des del carrer

Visita del Papa al Japó

PÀGINA 16

36
El santuari de
Montferri

Sínode Diocesà de Vic

PÀGINA 18

Exposició del Meeting de Rímini

PÀGINA 22

38
Poblet solidari

La setmana en tuits

JORDI ARMADANS GIL
@JORDI_ARMADANS

Director de la Fundació per la Pau
Tuits i comentaris repugnants sobre l'embaràs d'Arrimadas. Tuits i comentaris repugnants sobre la mort del pare de Puigdemont. Discrepar radicalment sobre política no obliga a comportar-se com un cretí cruel i inhumà. I, de fet, políticament les coses millorarien sense aquests comportaments

JAVIER SOLANA
@JAVIERSOLANA

President d'Esade-Geo
Una dona a Arkansas demana que no s'executi l'assassí de la seva filla i de la seva neta. Demana que se li commuti per cadena perpètua. Simbolitza l'evolució de la pena de mort als Estats Units

M. CARMEN DE LA FUENTE
@MCDELAFUENTE

Directora Fundació Migra Studium
«L'acció de la Companyia de Jesús s'enriqueix amb la presència de les dones, no únicament en la tasca, també amb la seva aportació en la presa de decisions i el discerniment.» Arturo Sosa amb el papa Francesc. Paraules que apunten horitzons i que comprometen. #SJES50anys

XAVIER GARÍ DE BARBARÀ
@XAVIERGARI

Doctor en Història Contemporània
Enllestit el meu article «El fet religiós com a factor de reconciliació», per al pròxim número de Qüestions de Vida Cristiana. Cita inicial d'un monjo ex-pres polític del règim de Pol Pot a Cambodja: «L'únic que vaig témer era perdre la compassió»

Zoom

EDUARD BRUFAU

Aquest 9 de novembre ha fet 30 anys de la caiguda del Mur de Berlín, un esdeveniment històric no només per a Alemanya, sinó també per a la resta d'Europa i del món. Per commemorar aquell fet, la icònica Porta de Brandenburg s'ha vist inundada per aquest mar de colors, que vol ser un clam a la pau i la llibertat.

Escollat a Ràdio Estel

IGNASI MIRANDA
Coordinador d'informatius

Bastir ponts

Impulsar el diàleg, la convivència i el respecte a totes les sensibilitats polítiques i socials són reptes que han mogut els nostres espais d'actualitat durant els dies de campanya i jornada electoral. Hem seguit les propostes de tots els partits en els butlletins informatius i en els programes diaris *A primera hora* (de 8 a 10 h) i *El Mirador* (de 18.05 a 18.40 h). Entre el 30 d'octubre i el 8 de novembre, el col·loqui de la tarda va tenir cada dia un representant de cada candidatura que, el 28 d'abril, havien obtingut representació al Congrés des de Catalunya. Hem parlat amb Vox, PP, Ciutadans, En Comú Podem, Junts per Catalunya, PSC i ERC. Hem ofert un servei d'escolta de propostes, en un clima serè, per ajudar els oients a l'hora de votar.

El 10 de novembre, vam emetre un especial sobre tota la jornada de votació, a partir de les 21 h i amb el seguiment de les dades, les reaccions i tot allò que s'anava produint. Aquesta nit d'eleccions va comptar amb l'ajuda d'un col·loqui en què alguns dels nostres col·laboradors analitzaven el que passava i les possibles repercussions.

L'efemèride de la setmana

20 de novembre del 1490:
a València es fa la primera edició de *Tirant lo Blanc*, de Joanot Martorell.

DES DEL MONESTIR

Ha triat la millor part

Un dels perills de l'estil de vida monàstica és caure en una vida massa centrada en una mateixa. Aquest és un retret que, de tant en tant, em fan algunes persones: «Si tinguessis fills i haguessis de portar una casa, sabries el que és tenir responsabilitats a la vida.» Viure en un monestir, vist des de fora, pot semblar molt idíl·lic i fàcil, una vida feliç sense grans preocupacions... El que no sap la majoria de la gent és que la nostra felicitat (que no es-

L'escolta de Déu i de l'altre ens ha de portar a un servei que atén la realitat de la manera que aquest ens reclama

FRANCESC TORRALBA

Professor de la Fundació Blanquerna-URL

La *conversió* és la traducció de la paraula llatina *conversio* que, al seu torn, és la traducció de la grega *metanoia*. Evoca un canvi radical al centre mateix de la persona, al cor (*conversio cordis*) que, al seu torn, es manifesta en una pregona transformació de la *vita exterior*. Els gestos, les paraules, les accions, les obres i les omissions del convers constitueixen una novetat no únicament per als altres, sinó per a ell mateix. Els seus semblants no el reconeixen, però ell esdevé un estrany per a si mateix.

La conversió és, en el fons, un renaixement espiritual, perquè el convers experimenta una transformació tan fonda de l'ésser que es produeix una ruptura essencial respecte de tota la vida anterior de

tà absent de dificultats) no radica tant en el què, sinó en el com i el perquè.

Agafem l'exemple del relat evangèlic de Marta i Maria. Jesús lloa Maria i no dona la raó a Marta, que no s'adona de quina és l'única cosa que cal. Jesús era allà! Hi era per a totes dues! L'opció de Maria era escoltar-lo; la de Marta era servir-lo cegament, pràcticament sense veure'l. L'escolta de Déu i l'escolta de l'altre ens ha de portar no a un servei «a cegues», preconcebut, sinó a un servei que atén la realitat de la manera que aquest ens reclama i necessita, no de la manera que nosaltres creiem que ha de ser. Per això, la vida monàstica és tan flexible (malgrat que, des de fora, pugui semblar el contrari) i per això el vot d'obediència és tan alliberador (en-

MONTserrat UNTERLÖHNER SALVAT

Monja de Sant Benet de Montserrat

cara que, de nou, això sembli una gran contradicció!). Maria, asseguda als peus de Jesús, estava més a prop d'ell i podia entendre millor el que Jesús necessitava en aquell moment (ser escoltat). Marta, per la seva banda, no l'atenia, es queixava i restava insatisfeta, centrada en ella mateixa i en la seva idea del servir sense escoltar el Mestre.

Maria no restarà passiva per sempre. De l'escolta de Jesús, del compartir una estona amb Ell, en sorgirà un servei meditat, discernit, honest i feliç. Un servei que no es fa a contracor ni desperta amargor cap als altres, ans el contrari! Un servei de felicitat, plenitud i acció de gràcies! Un servei que és vida i que és alliberador! Que és fruit i font de l'amor. Una benedicció per a un mateix i pels altres.

LA SAL DE LA TERRA

Conversió ecològica

l'encontre amb Crist. Deixa de ser qui era per arribar a ser algú completament diferent. Després de la trobada amb Crist, causa eficient de la conversió, a la seva vida res no serà com abans. La conversió ecològica només pot tenir lloc si l'ésser humà transforma la mirada, si és capaç de contemplar la natura d'una altra manera i, també, si és hàbil per actuar-hi i de produir béns mitjançant una altra economia.

La conversió ecològica és una expressió suggeridora que s'ha de traduir, necessàriament, en un canvi d'hàbits en la pràctica de la cura

Aquesta transformació ecològica exigeix vèncer la tendència a consumir amb excés, a gastar indiscriminadament

de tot el que hi ha i això només és possible si es deixa de concebre la natura com un objecte disponible, com una reserva energètica infinita i es reconsidera el lloc que ocupa l'espècie humana al cosmos i la misió que hi té.

Aquesta transformació ecològica exigeix vèncer la tendència a consumir amb excés, a gastar indiscriminadament i atresorar béns materials que són completament fútils per a la vida quotidiana. La conversió ecològica també exigeix una superació de l'individualisme que es caracteritza per una forma de vida aïllada i fragmentària, on cadascú està exclusivament centrat en l'interès personal i és aliè al que és comú i l'interès general. La nova mirada que deriva d'aquesta conversió es relaciona amb el valor de la gratitud i amb el sentit de pertinença al Tot.

UN NOU LLINDAR

Ho som, esperança per als pobres?

SEBASTIÀ
TALTAVULL ANGLADA
Bisbe de Mallorca

«L'esperança dels pobres mai es frustrarà.» Paraules escrites a la Bíblia, Salm 9,19, i que encapçalen el missatge del papa Francesc en la III Jornada Mundial dels Pobres. Expressen una veritat profunda que la fe aconsegueix imprimir sobretot en el cor dels més pobres, que és retornar l'esperança perduda a causa de la injustícia, el sofriment i la precarietat de la vida. Tanmateix, a qui hem de retornar aquesta esperança perduda en el cor dels nostres entorns quotidians? Qui són i on són els pobres entre nosaltres? Ho som, cadascun de nosaltres, un motiu d'esperança per a ells? Les macro-pobreses d'abast mundial són el resultat de les macro-riqueses que també hi ha, però sovint ens costa entendre que entre nosaltres hi ha qui pateix i sembla irreversible la seva situació per la manera com s'organitza la societat en la qual vivim.

Els darrers informes sobre la pobresa entre nosaltres ens presenten un panorama que interpel·la el nostre comportament i els compromisos col·lectius que no podem esquivar. Catalunya i les Illes Balears formen part de les comunitats amb més exclusió social. El preu de la vivenda desplaça l'eix de la pobresa i posa en situació d'extrema necessitat sis milions d'espanyols de classe mitjana. Hi ha un milió d'exclusos més que abans de la crisi que va començar el 2007. Aquesta realitat no sols afecta la manca d'ingressos a les famílies

Catalunya i les Illes Balears formen part de les comunitats amb més exclusió social

o les seves carències materials, sinó també les situacions de soledat, les relacions socials conflictives o la dificultat per accedir als drets bàsics com el treball, la vivenda, l'educació i la participació política. Els més exposats a una pobresa en augment són les famílies, els infants i els joves.

Com podem ser agents d'esperança per als més pobres? A més del deure de detectar aquestes pobreses, entre nosaltres ja molt severa, i de valorar positivament el que des d'institucions d'Església com Càritas i altres, avui se'ns demana una actuació valenta de treball eficaç i de denúncia, ja que bona part de la solució passa per la nostra responsabilitat ciutadana. Hem de canviar les actituds d'acaparament i malbaratament per les de generositat i solidaritat, i optar per formes més senzilles de vida plenes dels valors evangèlics que Jesús ens proposa.

En aquesta Jornada se'ns fa una crida d'acostament a la persona del pobre i de tantes noves pobreses, com atendre les que ens afecten de més a prop. La qualitat d'una societat sana i solidària passa necessàriament per noves actituds, nous plantejaments econòmics i noves decisions polítiques que es posin al costat del pobre i en pal·liïn la situació. I, a tots, vèncer la indiferència i fer gestos concrets d'ajuda i sensibilitat social, per tal que sigui cert que l'esperança dels pobres mai no es frustrarà perquè ens haurem posat de la seva part.

Teologies encarnades en un poble crucificat

**El 16 de novembre es compleixen trenta anys
del martiri dels jesuïtes de la Universitat
Centreamericana (UCA) del Salvador**

Un jove Ellacuría, a l'esquerra de la imatge. Des del principi, es va dedicar a mediar entre les parts confrontades a la guerra civil per assolir el diàleg i l'acord de pau.

JORGE GALÁN
«En la història del Salvador hi ha fets criminals en què mai no hi ha condemnats: el meu país està construït sobre la impunitat»

«Ellacuría i Monsenyor Romero són un gran exemple de vida; van lluitar per mirar de construir un país diferent»

«Us recordarem a vosaltres, un a un, una a una, / i si ara no diem cap dels vostres clars noms, / és per dir-vos a vosaltres, tots i totes, / amb un sol cop de veu, d'amor i de compromís: / Els Nostres Màrtirs!» El bisbe Pere Casaldàliga adreçava aquesta carta oberta en ocasió de la gran Romeria dels Màrtirs del Camí d'Amèrica Llatina l'any 1996.

D'un en un, d'una en una: Ignacio Ellacuría (Biscaia, 59 anys), Ignacio Martín-Baró (Valladolid, 47 anys), Segundo Montes (Valladolid, 56 anys), Juan Ramón Moreno (Navarra, 56 anys), Amando López (Burgos, 53 anys), Joaquín López (Salvador, 71 anys), Elba (Salvador, 42 anys) i Celina Ramos (Salvador, 15 anys). Vuit noms, vuit vides, vuit cors que deixen de batejar al mateix instant en ser assassinats la nit del 15 al 16 de novembre de 1989, fa trenta anys, per soldats del batalló Atlacatl de l'exèrcit salvadorenc que van assaltar la residència dels jesuïtes de la Universitat Centreamericana de San Salvador (UCA).

«Aquests fets van ocórrer en un context d'ofensiva militar. El control, per tant, era de l'Estat Major de l'exèrcit i de personal de l'am-

baixada dels Estats Units», recorda l'escriptor i poeta Jorge Galán, que va escriure *Noviembre* (Tusquets, 2016), un treball d'investigació en què l'autor deixa parlar els protagonistes i els fets. Malgrat que en els primers moments de confusió, l'exèrcit va intentar endossar la massacre a l'altre contendent de la guerra, la guerrilla del Front Farabundo Martí per a l'Alliberament Nacional (FMLN), finalment l'escàndol es descobreix, tot i que l'autoria intel·lectual no ha quedat determinada encara.

«No se sap exactament qui va donar l'ordre», continua Galán. «S'intueix que era una cosa dels militars, perquè seria el més lògic en les condicions d'aquell moment. D'altra banda, el govern salvadorenc, presidit per Alfredo Cristiani [a qui va entrevistar Galán per al seu llibre], havia parlat amb Ellacuría per demanar-li que fes de pont entre govern i guerrilla perquè volien mantenir unes converses de pau. Els militars, probablement, devien idear el pla i no tant el govern, perquè si estava construint un pont per assolir aquesta comunicació no seria lògic que el dinamités.»

A desgrat dels militars que, segons Galán «s'estaven fent rics amb la guerra, sobretot l'Estat Major, i no volien que acabés», la comunitat internacional va reaccionar indignada davant l'assassinat dels jesuïtes (Ellacuría era molt conegut als Estats Units) i «se'ls va tirar a sobre, obligant-los a negociar la pau, a depurar l'exèrcit i altres coses». La pau, finalment i precipitada pels fets de l'UCA, arribaria l'any 1992, dotze anys després que s'iniciés una guerra civil que va posar fi a 75.000 vides. De nou, trobem un *poble crucificat*, concepte nuclear en la teologia d'Ellacuría.

Impunitat al llarg de la història salvadorenca

La justícia salvadorenca ha reobert aquest cas per dirimir qui van ser els autors intel·lectuals del crim: «Dubto molt que es pugui fer justícia. Fa uns anys un jutge de l'Audiència Nacional espanyola va fer una petició d'extradició al govern del Salvador i no es va concedir. No he vist una voluntat política real de voler solucionar les coses. L'únic militar, l'excoronel Inocente Montano, que hi ha empresonat a Espanya acusat d'aquest cas en particular, va ser extradit pels Estats Units, on estava pres per altres raons [frau migratori]. Però, cap dels que estaven al Salvador van ser enviats», es lamenta Galán. Si bé és cert que fa tres mesos va canviar el govern al Salvador, «res indica, de moment, que el nou govern de Nayib Bukele vulgui anar en aquesta direcció; caldrà esperar».

Els dubtes de Galán s'arrelen en la trista història de la impunitat al seu país: «Quan faig conferències a fora dono el matis històric perquè la gent compregui què és aquest país. Hi ha fets fonamentals com la massacre del 1932 i d'altres ocorregudes durant el segle XX i inicis del XXI, assassinats d'escriptors com Roque Dalton, sacerdots com Ellacuría o Romero, polítics, el poble en general... Són fets criminals en què mai no hi ha condemnats. Per tant, la conclusió és que el meu país està construït sobre la impunitat.» El darrer exemple d'això ha estat que recentment un magistrat va ser detingut per la policia quan abusava flagrantment d'una menor: «La Cort Suprema de justícia ha fa-

MARGA GARCÍA
«De tots ells vaig aprendre que no hi ha reculada en el compromís del servei als pobres»

«Els jesuïtes van arribar molt joves i es van nacionalitzar salvadorencs. Van estimar la seva gent i es van involucrar»

llat que no és un delictes, sinó una falta comuna que porta un càstig de 10 a 30 dies de treball social. On passa això al món? És descaradament increïble», s'exclama Galán.

El mateix Ellacuría, gran coneixedor de la realitat del país, ja n'havia diagnosticat l'arrel principal de tots els problemes: «Tota la regió centreamericana, tot i que en un grau diferent, ha viscut ancestralment i segueix vivint en una situació econòmica que no permet a la major part de la població satisfer les necessitats bàsiques. Aquí radica el principi bàsic de tots els problemes sense la solució dels quals els conflictes rebrotaran incessantment» (citat al Quadern CJ n. 191, *Les raons d'Ellacuría*, de José Sols Lucia).

Vides encarnades en el poble

El testimoni vital dels jesuïtes ha deixat empremta en moltes persones i deixebles. És el cas de la salvadorenca Marga García, que treballa a la Fundació Migra Studium del Servei Jesuïta a Migrants (SJM). Ella va estudiar Sociologia a

A la guitarra, Ignacio Martín-Baró, Nacho, «el gran psicòleg de l'Alliberament» (com el recorda Xavier Alegre) era rector a la comunitat de Jayaque.

l'UCA de San Salvador i va conèixer de prop els jesuïtes, especialment Segundo Montes, quan era estudiant, instructora i ajudant de recerca en el que en aquell moment era la llavor de l'Institut de Defensa dels Drets Humans de l'UCA: «Em sento una persona afortunada per haver conegut i compartit una part de la meua vida amb aquestes persones.»

De fet, Marga García ha donat

continuïtat a la tasca que va iniciar de la mà de Montes: la seva primera feina va ser una investigació sobre les persones desplaçades i refugiades per raons de guerra al Salvador i quan ha vingut a viure a Catalunya ha continuat col·laborant a l'SJM, coordinant l'equip de visitadors al Centre d'Internament d'Estrangers i, en aquesta darrera etapa, en l'acollida a persones novingudes i refugiades.

García evoca els àpats que feia cada dissabte a la residència dels jesuïtes, l'actual Casa dels Màrtirs, amb Montes i els seus amics i destaca que era una casa oberta amb un ambient comunitari de molta germanor. «De tots ells vaig aprendre que no hi ha reculada en el compromís del servei als pobres. La seva vida ens ho ha demostrat, mantenint-lo des del primer moment que van trepitjar el Salvador. Igualment, el rigor en la denúncia. En la meua maduresa, he anat consolidant que als llocs i a les persones no se'ls estima en l'abstracte sinó en el concret.»

Marga García destaca que els jesuïtes «van ser persones novingudes al Salvador, migrants que van arribar molt joves i es van nacionalitzar salvadorencs. Van estimar la seva gent, van aprendre a parlar com parlava la gent senzilla i es van involucrar».

La missió a la Universitat

L'escriptor Jorge Galán atribueix bona part dels problemes que té el Salvador a «un sistema educatiu terrible: el 90% de la població no té una experiència lectora real; un nen de 14 anys al Salvador no ha llegit mai cap llibre. Per tant, és una societat poc educada, que creix sense criteris i viure així és molt difícil. És com un pati on pots fer el que vulguis, d'aquí la impunitat. S'ha de construir des de baix, des de l'educació, i a partir d'aquí generar una societat diferent, però no hi ha voluntat».

Els jesuïtes assassinats van ser homes universitaris i va ser en aquest marc on van fer una feina ingent. Ellacuría, que havia estat deixeble de Xavier Zubiri i del P. Karl Rahner, va ser primer el director del Departament de Filosofia de l'UCA del Salvador (1969-1979) i després, fins a la seva mort, rector d'aques-

ta mateixa Universitat durant deu anys. «Actualment i malgrat que han passat 35 anys des que vaig estudiar-hi, ells continuen sent un referent pel que fa a un estil d'universitat, una manera de treballar, uns ideals fonamentats en l'acció. Van crear aquest sentiment de consciència universitària activa i positiva per treballar per les necessitats de les majories i ser llavor constructora d'una societat nova», sosté Marga García. L'exalumna de l'UCA expressa el desig que «aquest esperit continuï estant a la universitat. Si bé és cert que gairebé cap dels alumnes actuals els ha conegut, crec que aquesta llavor continua força viva».

El sentit del martiri

Quan la pàtina del temps desdibuixa alguns fets i el Salvador continua encallat en carències seculares, caldria preguntar-se si aquestes morts martirials han servit per alguna cosa. «El que van fer Ellacuría i Monsenyor Romero ha servit d'alguna cosa, ha mostrat un caràcter, un esperit diferent, són un gran exemple de vida; van lluitar per mirar de construir un país diferent. El problema és que el país diferent no es va construir mai; continuem sent el que som, el que érem o pitjors. No desmereixo la tasca que van fer, perquè és important, i per això vaig escriure el llibre, per explicar el que van fer Romero, Rutilio Grande, Ellacuría, Segundo Montes... Però per una altra banda, sento que les generacions posteriors no n'han pres el relleu, i aquí hi ha un buit enorme: les condicions de vida al Salvador són cada cop pitjors», observa Jorge Galán.

«Els continuen sent memòria d'un temps que malgrat la duresa no ha de ser oblidat, s'ha de reivindicar i perseverar seguint les seves petjades. El seu sacrifici ens serveix d'exemple per aconseguir unes aspiracions que són vàlides actualment arreu del món: una major justícia i el respecte pels drets humans, sobretot una major dignitat per les persones migrades», conclou Marga García.

«Mentre hi hagi martiri hi haurà credibilitat, mentre hi hagi martiri hi haurà esperança (...) Mentre hi hagi martiri hi haurà conversió, mentre hi hagi martiri hi haurà eficàcia» (Pere Casaldàliga).

JOAN ANDREU PARRA

Xavier Alegre, company dels jesuïtes assassinats a la Universitat Centreamericana (UCA) del Salvador

«Ellacuría va ser únic; van saber a qui mataven»

«Xavier, em sembla que han assassinat els teus companys de la UCA.» Quan el jesuïta Xavier Alegre Santamaría (Manresa, 1940) va rebre a Esplugues de Llobregat el 16 de novembre de 1989 la fatal notícia que li comunicaven per telèfon va quedar fulminat. Poc s'imaginava, deu dies abans, que seria el darrer cop que veuria amb vida el seu amic *Ellacu*, a qui havia saludat al Saló de Cent de l'Ajuntament de Barcelona en recollir el Premi Internacional Alfons Carles Comín.

Vostè va ser company dels jesuïtes assassinats al Salvador. En què li canvia la vida a partir d'aquell dia?

Em va impactar molt i vaig plorar. Que matessin els jesuïtes, que eren bona gent i que havien entregat la vida al país. Que matessin l'Elba i la Celina perquè no hi hagués testimonis. Era totalment inhumà i expressió d'una injustícia profunda al Salvador que portava a un patiment innecessari de les majories empobrides representades per tants salvadorencs que van morir durant la guerra, i ara per culpa de les *maras* (bandes juvenils) i la violència.

Quin va ser el context històric en què es van produir els assassinats?

L'any 1989 va ser especialment dur. Quan vaig arribar-hi a l'abril [Alegre col·labora amb l'UCA d'ençà que el 1985 es va crear la Facultat de Teologia i Ellacuría li va proposar ser professor], van llençar quatre bombes a l'UCA. El viceministre de Defensa va apuntar contra els jesuïtes a la televisió dient que érem el cervell de la guerrilla i que se'ns havia de matar. Per això, arribats en aquest punt, Ellacuría ens va dir: «Ens ha amenaçat; crec que és un bluf i ho fa per espantar-nos. Però

si creieu que ens hem d'amagar, ho fem.» Vam acordar no fer-ho. El novembre va ser més greu perquè l'exèrcit va anar a fer un control de la casa dels jesuïtes a l'UCA. Vam tornar a pensar que ens volien espantar, però ens vam equivocar: la nit del 15 al 16 de novembre els van matar.

De quina manera fa presents els seus amics en el dia a dia?

A la taula de treball tinc una esquila amb la seva fotografia que veig cada dia. Eren persones senzilles i normals que es feien estimar. Havíem compartit la vida, no només eren molt sensibles amb l'experiència de Jesús de Natza-ret, sinó que s'estimaven molt el seu poble, oprimits i que ho estava passant molt malament, i feien tot el possible per contribuir al seu benestar. Quan van morir era tan absurd i tan injust, que no només em va fer molta pena sinó que em va interpel·lar.

Ellacuría promovia la pau entre la guerrilla i el govern. Per què aquests assassinats?

Faltant Óscar Romero (assassinat l'any 1980), Ellacuría era l'única persona amb intel·ligència i ascendència sobre els dos bàndols. Ell deia que la guerra no tenia cap sentit perquè no la podia guanyar ningú. Hi va haver un moment que l'exèrcit rebia 2 milions de dòlars diaris dels Estats Units per fer la guerra en un país més petit que Catalunya. Per tant, els militars no volien perdre una font de finançament i d'enriquiment molt significativa; a més, perdre la guerra anava contra el seu orgull. L'exèrcit no tenia cap interès que la guerra acabés. Van pensar que si mataven Ellacuría no hi hauria cap mediador. Ara bé, no van preveure la commoció de l'opinió pública nord-americana (Ellacuría era molt conegut allà) i per això el

«Els assassinats van ser totalment inhumans i expressió d'una injustícia profunda»

«Havíem compartit la vida: eren molt sensibles amb l'experiència de Jesús de Natza-ret i s'estimaven molt el seu poble»

«A l'exèrcit van pensar que si mataven Ellacuría no hi hauria cap mediador, però no van preveure la commoció de l'opinió pública nord-americana»

El jesuïta Xavier Alegre destaca que són més els camperols que els estudiants, els qui fan memòria dels màrtirs.

govern dels Estats Units va obligar els militars del Salvador a negociar la pau amb la guerrilla.

Ellacuría havia sofert diversos atemptats i amenaces. Havia assumit la possibilitat de lliurar la vida?

Qualsevol jesuïta del Salvador podia morir en aquell moment. Hi havia amenaces i Ellacuría sortia molt a la televisió denunciant amb lucidesa. Montes va crear l'IDHUCA (Institut de Drets Humans de la UCA) que investigava i denunciava públicament les violacions dels drets humans. Martín-Baró va crear l'IUOP (Institut Universitari d'Opinió Pública) que feia enquestes i donava a conèixer l'opinió real de la gent. Tot això desagradava profundament el govern i l'exèrcit. Pensàvem ingènuament que seria molt gros que l'assassinessin. I ell es fiava del president del país, Cristiani. El president estava present a l'Escola

Militar quan el coronel Benavides va donar l'ordre que els matessin, per tant, és corresponsable del que va passar. Però no hi ha proves.

S'ha reobert el cas per investigar els autors intel·lectuals de la massacre. Confia que es podrà fer justícia?

És molt difícil, perquè els poders fàctics tenen els seus interessos. Els militars continuen tenint molt de poder, malgrat que el Tractat de Pau pretenia prendre'ls-el.

Vostè continua col·laborant amb l'UCA del Salvador on ensenya cada any durant un semestre. Es nota encara l'aportació d'Ellacuría a la universitat de la qual va ser rector?

Ellacuría ens deia que altres universitats podien ser millors en Arquitectura, en Enginyeria... però que cap universitat podia superar-nos en el coneixement de la situació del país i en aplicar la nostra ciència per tal que els estudiants contribuïssin al progrés del país. Ara bé, han passat els anys, la gent jove que hi ha avui a l'UCA, ni els ha conegut, i no hi trobo la radicalitat que hi havia. Ja no hi ha un home de la capacitat i categoria d'Ellacuría. Va ser únic; van saber a qui mataven. Va intentar canviar una universitat elitista, fundada i pagada pels rics, i aquests van deixar de donar-hi suport. En aquell moment, hi havia un col·lectiu de professors molt potents: Jon Sobrino, Segundo Montes, Martín-Baró, López, Moreno...

Ellacuría defensava «l'afirmació utòpica d'una Església com el cel nou d'una civilització de la pobresa». En la nostra societat occidental s'entén aquest plantejament seu?

No s'entén, però és més actual que mai. Ha quedat clar que aquest neocapitalisme globalitzat és absolutament inhumà, que provoca l'empobriment i fins i tot la marginació absoluta de les majories del nostre món i, per tant, no dona resposta als problemes seriosos que té aquest món. Ellacuría sostenia que s'ha de baixar de la creu els pobles crucificats. Ara bé, com traduir econòmicament aquesta *civilització de la pobresa*? Ell no volia dir que la pobresa és bona, sinó que hem de construir l'economia amb altres paràmetres; el valor principal no ha de ser el guany, sinó la solidaritat entre germans.

SABER ESCOLTAR

«No desestimis la correcció»

Observo les relacions entre adults i infants. Quan van pel carrer, els grans marquen un pas més llarg que els nens. I si, en una botiga, l'infant té el caprici d'alguna cosa i plora, sense llàgrimes, per poder obtenir-la, el pare o la mare acaben perdent la batalla: accedeixen al que vol el menut.

No obstant això, hi ha nens i nenes amb mala educació i els pares no els corregeixen, fins i tot riuen. Els pedagogs diuen que educar no vol dir accedir a tota demanda i que requereix fer ús de la correcció. Aquesta actitud necessària, algunes vegades, pot fer plorar. El refranyer català ho diu així: «Qui t'estima et farà plorar.»

No hi ha cap persona que neixi sense defectes i ha d'aprendre a cor-

regir-los des de la infantesa. Educar, diuen els entesos, és fer sortir el millor de l'educand i ajudar-lo a rebaixar els instints negatius. Entre ells els capricis, l'agressivitat, les enrabiades... L'educador que renuncia a corregir, que no vol contrariar l'educand, de fet renuncia a educar.

Corregir comporta tenir mà esquerra. En cas contrari, no hi ha educació, perquè no s'ha ajudat a trencar l'egoisme ni a obrir a la generositat. Els pares que estimen corregeixen per causa de l'amor, a fi que el seu plançó sigui el millor. Aquest amor s'ha de qualificar d'amor intel·ligent. No s'hi val a renyar simplement perquè un arriba cansat del treball o perquè està amoïnada amb algun problema.

La carta als cristians hebreus

JOAN GUITERAS I VILANOVA

Canonge emèrit del Capítol Catedral de Barcelona / secretaria@catedralbcn.org

afirma: «Fill meu, no desestimis la correcció que ve del Senyor, no et cansis quan ell et reprèn, perquè el Senyor repta aquells que estima... és per la vostra correcció que sofriu: Déu us tracta com a fills. Perquè, quin fill hi ha que el seu pare no corregeixi? La correcció, de moment, no sembla que porti alegria, sinó tristesa, però més tard, els qui han passat per aquest entrenament en cullen en pau el fruit d'una vida honrada.»

No hi ha cap persona que neixi sense defectes i ha d'aprendre a corregir-los des de la infantesa

P-J YNARAJA

Capellà del Montanyà
ynaraja@gmail.com

El do d'un amor sempre ens engrandeix, per això, no acceptar-lo, s'ha de fer amb delicadesa i agraïment, perquè no és un menyspreu. Si un estima, també enriqueix el seu esperit, no ho ignorem. Paral·lelament a l'enamorament, malgrat que no és simultani, apareix la pubertat. L'organisme es desenvolupa, canvia l'aspecte exterior i, a l'interior, sorgeixen apetències noves.

És una etapa de gran vitalitat, d'il·lusions i desequilibris, d'esperança i fracassos. Aquest període transitori de maduresa, l'adolescència, que desemboca en la joventut, no hauria de ser llarg. En la nostra cultura, que, biològicament hauria de ser curt, per circumstàncies socials, s'alenteix i s'allarga. El que aleshores germina, cos, ànima i esperit, hauria

A PROPÒSIT DE...

Valors (7)

de madurar, gràcies a la sorpresa davant dels nous descobriments, i estimular el creixement personal, incrementant la força de la voluntat, amb el fi d'estar preparat per a una professió, per a la qual es considera més apte, i un estat matrimonial que s'albiri que és una crida de Déu. O triar el celibat/virginitat, com una elecció particular divina.

Suposem que la pubertat passa als 13 anys i que el matrimoni no arribarà fins als 30 anys, segons les estadístiques. Els sentiments i

La pubertat és una etapa de gran vitalitat, d'il·lusions i desequilibris, d'esperança i fracassos

la tendència eròtica, amb la urgència d'expressar amb signes propis les noves vivències, que brollen de pressa, es podran expressar amb sinceritat i honradesa i d'acord amb els criteris cristians?

Si el noi o la noia se saben dominar, que no significa reprimir-se, amb una visió clara d'ells mateixos i del sentit que han de donar al seu futur, els és possible superar satisfets aquesta etapa. Però, qui educa? Qui prepara per a aquest futur somiat i estimat per Déu?

És lògic i propi d'una actitud evangelitzadora, oferir cursos pre-matrimonials a última hora, quan bona part dels que hi acudeixen fa temps que fan vida matrimonial?

M'he mantingut en llenguatge de principis, i he pretès evitar actituds hostils inútils.

Vida eclesial

Aquesta setmana parlem del viatge del Papa al Japó, coneixem el Sínode Diocesà de Vic, informem de la rehabilitació de la façana de la seu de Tortosa i descobrim Takashi Pau Nagai

JOSEP M. ABELLA
Missioner claretjà i bisbe auxiliar d'Osaka (Japó)

«Defensar la vida»

Aquest és el lema que inspira la visita del papa Francesc al Japó. L'Església del Japó i moltes altres persones que no son catòliques esperen amb il·lusió la visita del Papa del 23 al 26 de novembre. El papa Francesc trobarà amb una petita comunitat cristiana que, si comptéssim només els catòlics japonesos, no arriba al 0,35% de la població total del Japó, uns 430.000 catòlics. Tanmateix pensem que hi ha, com a mínim, 400.000 catòlics més, o pot ser més i tot, vinguts d'altres països, sobretot de les Filipines, el Vietnam, Indonèsia, Amèrica Llatina, etc.

El dia 23 de setembre vaig tenir l'oportunitat de fer de traductor en una petita entrevista que la Televisió de Nagasaki va fer al Papa en una sala vaticana. El papa Francesc ens va expressar la seva alegria de poder visitar el Japó (de jove s'havia ofert als seus superiors jesuïtes per ser-hi enviat com a missioner) i va remarcar dos fets que li arriben al cor quan pensa en aquesta visita.

Primer de tot, el testimoni martirial de l'Església del Japó. Després de l'arribada de sant Francesc Xavier l'any 1549 i d'una primera etapa amb un creixement molt notable (sembla que el nombre de catòlics va arribar al 8% de la població d'aquell temps), els cristians japonesos van patir una persecució molt violenta arran de la publicació del decret de prohibició del cristianisme. El Papa insistia en dos aspectes del testimoni martirial: van morir testimoniant la se-

Francesc farà una crida forta a treballar per la pau i una denúncia clara de la immoralitat de l'ús i, potser, de la producció d'armament nuclear

va fe i afirmant amb la seva mort el dret a viure segons les pròpies conviccions, el que avui diríem la llibertat religiosa. Probablement molts dels qui llegiran aquest article deuen haver vist la pel·lícula *Silenci*, que porta al cinema una novel·la molt famosa de l'escriptor catòlic Shusako Endo. Presenta aquesta època de persecució dels cristians al Japó.

Fidelitat

En segon lloc, el papa Francesc va esmentar també amb gran admiració el camí de les comunitats cristianes que van quedar al Japó després del martiri o l'expulsió dels missioners. Van viure amagades per por de la persecució que continuava i van mantenir la seva fe durant 240 anys sense la presència de cap sacerdot o missioner. Quan l'any 1868 va arribar el missioner francès P. Petijean, el

Foto: El 19 de juny passat, al final de l'audiència general, Francesc saludava els Joves Missatgers de la Pau d'Hiroshima i Nagasaki.

van rebre amb una gran alegria i van celebrar la seva comunió amb l'Església universal.

Un altre punt que el papa Francesc posarà al centre de la seva visita al Japó serà el tema de la pau i del desarmament nuclear. Visitarà Nagasaki i Hiroshima. Ho va fer ja Joan Pau II en la seva visita al Japó el febrer de l'any 1981. El missatge que va pronunciar des d'Hiroshima ha inspirat durant molts anys el camí de l'Església japonesa i el compromís per la pau de molts altres grups, cristians o no. Les seves paraules estan esculpides en una pedra memorial col·locada al museu de la pau de la ciutat d'Hiroshima. «La guerra és obra dels homes. La guerra destrossa la vida de les persones. La guerra significa la mort. Recordar el passat és assumir el compromís de construir el futur. Recordar Hiroshima és rebutjar la guerra nuclear. Recordar Hiroshima exigeix assumir el compromís de la pau.»

Estem segurs que el papa Francesc farà una crida forta a treballar per la pau i una denúncia clara de la immoralitat de l'ús i, potser, de la producció d'armament nuclear. El lema de la visita del Papa al Japó, «Defensar la vida», ens fa mirar en aquesta direcció.

El Papa es trobarà amb les comunitats cristianes, renovarà el compromís per la pau en una pregària interreligiosa a Hiroshima, tindrà una trobada amb els joves, es reunirà amb representants de les víctimes del tsunami i d'altres calamitats naturals i amb els qui pateixen encara les conseqüències de l'accident de la central nuclear de Fukushima.

Està prevista una salutació a l'emperador i al primer ministre i una trobada amb el cos diplomàtic i representants de diversos grups de la societat civil. El matí del dia 26, abans de retornar a Roma, es reunirà, com acostuma a fer en quasi tots els viatges, amb els seus germans jesuïtes.

L'Església al Japó es troba davant de desafiaments importants. El procés de secularització, tot i que amb característiques diferents del que s'ha viscut i es viu a Catalunya, es va aprofundint. Cal buscar nous llenguatges i noves formes d'anunciar l'Evangelí perquè, en el fons, hi ha una recerca de sentit per part de moltes persones. Tenim el repte de situar-nos al costat d'aquelles persones que pateixen discriminació dins la societat. Ens sentim interrogats pel fet que segueixin sent nombrosos els suïcidis de gent jove o per l'increment de persones grans que es veuen obligades a passar els últims anys de la seva vida en una gran solitud. Desmuntar les barreres legals que discriminen els estrangers, sobretot els refugiats i immigrants, és una crida que ens fa avui Jesús des de tants passatges de l'Evangelí. La manca de vocacions a la vida religiosa i al ministeri presbiteral és preocupant; per això agraïm l'ajuda que ens arriba de tantes esglésies germanes.

Vivim, però, amb una gran esperança. Sabem que estem en les mans de Déu i ens sentim acompanyats per la pregària i la solidaritat de moltes persones arreu del món. Us ho agraïm de tot cor.

El bisbe Romà Casanova demana la participació de tothom

Sínode Diocesà per afrontar els nous reptes de l'Església

RAQUEL PARICI I PUJOL
Vic

Coincidint amb l'inici del nou curs, el bisbat de Vic ha posat en marxa el Sínode Diocesà, convocat pel bisbe Romà Casanova i Casanova, per tal d'afrontar els nous reptes pastorals de l'Església i per reflexionar sobre la seva missió i el que Déu vol per a la diòcesi de Vic. El Sínode Diocesà, que se celebrarà en els propers tres anys, porta per títol «Sínode per l'esperança».

Un Sínode Diocesà és una assemblea eclesial extraordinària convocada pel bisbe i oberta a la participació de tota la comunitat cristiana (laics, mossens i religiosos), sense cap exclusió, per discernir, escoltant l'Esperit Sant, els reptes pastorals que es presenten avui a l'Església. En el cas concret de Vic, i davant d'un «moment de grans transformacions socials que afecten de ple l'Església», el bisbe Romà ha considerat convenient convocar un Sínode per discernir junts la voluntat de Déu per a la diòcesi de Vic i per afrontar la transmissió de la fe en el moment actual. Cal «canviar la manera de relacionar-nos i comunicar-nos (...) canvis profunds en la nostra ment, en el nostre cor, en la nostra organització, per ser més fidels a la vida i missió que Déu ens confia». L'objectiu principal del Sínode és, per tant, «poder prendre les decisions pastorals més conformes al voler de Déu per a la nostra Església diocesana». Així ho explica el bisbe a les cartes pastorals Aixeca't icamina (18/09/2018) i Església de Vic, sigues el que ets! (14/09/2019).

A més de les aportacions de tots els fidels de la diòcesi, està previst escoltar el parer d'experts en els diferents temes i realitats, així com la veu de persones no creients.

Fases del Sínode

El Sínode consta de quatre fases principals, que se succeiran en tres

anys: fase participativa de grups sinodals, fase participativa d'Assemblea Sinodal, fase de declaracions i decrets i fase de recepció.

En la fase participativa de grups sinodals, la primera etapa que acaba de començar, les persones que vulguin participar en el Sínode s'hi inscriuen i s'organitzen per formar grups sinodals. Aquests grups, amb l'ajuda d'uns materials elaborats per la Comissió del Sínode, es troben periòdicament, pregunten, escolten i exposen les seves aportacions de manera conjunta, durant un període aproximat de 12 mesos. A partir de les aportacions fetes per cada grup, la Comissió elabora un document de treball conjunt, anomenat instrumentum laboris («instrument de treball»).

En una segona fase (fase participativa d'Assemblea Sinodal), el bisbe convoca un centenar de persones representatives de tota la realitat diocesana, l'Assemblea Si-

ROMÀ CASANOVA
«La nostra Església de Vic té una oportunitat d'or per reflexionar sobre ella mateixa i la seva missió»

Presentació del Sínode a Manlleu, per a l'arxiprestat de Ter-Collscabra (Osona Nord) el darrer cap de setmana d'octubre.

nodal, que es reuneix en diferents sessions per debatre el document de treball instrumentum laboris i elaborar un nou document amb les conclusions. Finalment, després d'haver escoltat tothom i valorat el document de conclusions, en la fase de declaracions i decrets, el bisbe discerneix i subscriu les directrius que prendrà l'Església de Vic i n'aprova l'aplicació per mitjà d'un decret, perquè tots els cristians de la diòcesi les acullin i posin en pràctica (fase de recepció).

Es preveu que el Sínode acabi el mes de setembre de l'any 2022.

Aquests dies, el bisbat ha començat

Properes presentacions

Fins ara, el Sínode s'ha presentat als arxiprestats de Ter-Collscabra, Ripoll, Guillerics-Congost i Moianès. Les properes presentacions es faran a Manresa i Bages Sud (23/11), Anoia-Segarra (24/11), Anoia-Segarra II (1/12), Lluçanès (8/12), Vic (14/12) i Bages Nord (15/12). En tots els casos, el moment central de l'acte de presentació serà una missa presidida pel bisbe Romà, l'única que se celebrarà aquell dia en tot l'arxiprestat. Per a més informació: sinode@bisbatvic.org.

a organitzar actes de presentació oberts al públic arreu del territori, en tots 10 arxiprestats, i, des de l'1 d'octubre, ja s'han començat a constituir els primers grups sinodals, que, en actitud d'escolta, discerniment, responsabilitat i comunió, elaboraran les seves propostes.

Segons el bisbe Romà, el canvi d'època en el qual estem immersos produeix una situació de «crisi», on costa trobar espais de fe, i la missió del cristià i de les vocacions (al sacerdot, al matrimoni, a la vida religiosa...) queda desdibuixada. Per això, «la nostra Església de Vic té en el Sínode Diocesà una oportunitat d'or per reflexionar sobre ella mateixa i la seva missió, per viure la nostra pròpia vocació i oferir al nostre món el missatge d'esperança que tant necessita».

El darrer Sínode Diocesà convocat a la diòcesi de Vic es va celebrar l'any 1945, amb el bisbe Joan Pirelló i Pou, i l'anterior, quasi dos-cents anys abans, l'any 1748, amb el bisbe Manuel Muñoz Guil.

«Estimats fills, avui us convido a la pregària. Que la pregària sigui un bàlsam per a la vostra ànima! perquè el fruit de la pregària és l'alegria, és donar, és testimoniar Déu als altres a través de les vostres vides. Fills meus, lliureu-vos totalment a Déu, Ell s'ocuparà de tot i us beneirà, i els vostres sacrificis tindran sentit. Estic amb vosaltres i us beneixo a tots amb la meva benedicció maternal. Gràcies per haver respost a la meua crida».

Missatge de la Reina de la Pau, 25 d'octubre de 2019

Tortosa

Es col·locarà una escultura de la Mare de Déu de la Cinta a la fornícula central

La façana de la catedral de Tortosa es prepara per rebre un rentat d'imatge

MACIÀ GRAU
Tortosa

La catedral de Tortosa és un dels edificis més emblemàtics de tota la seva demarcació, per la història i cultura que representa però sobretot per la seva bellesa arquitectònica. Situada a la vora del riu Ebre, un dels elements més destacats d'aquest temple és la seva façana, construïda entre els segles XVII i XVIII de la mà de l'arquitecte Martí de Abaria, que es va inspirar en els grans monuments barrocs que es van fer en aquella època a Roma, com per exemple la basílica de Sant Pere del Vaticà.

Aquesta façana, que fins fa pocs mesos quedava amagada enmig de les cases, va prendre un nou protagonisme el desembre de l'any passat, quan l'Ajuntament de Tortosa va decidir construir-hi una plaça al davant per deixar al descobert la catedral i atorgar-li la importància que es mereix.

A mesura que s'anaven enderrocant les cases i la façana quedava més exposada als visitants, encara va quedar més palès el seu mal estat de conservació, fins al punt que el bisbat de Tortosa va decidir posar en marxa un projecte de gran envergadura per netejar-la i restaurar-la completament. El projecte té un pressupost total de 600.000

MARÇO AUGUSTO DUEÑAS
«Si es millorés la façana, els tortosins s'adonarien de la riquesa dels materials amb què està construïda»

euros, i s'hi inclou la col·locació per primera vegada d'una imatge de la Mare de Déu de la Cinta a la fornícula central de la façana.

Un projecte dividit en sis fases

A causa de l'alt cost que tindrà la restauració completa de la façana, el bisbat de Tortosa va prendre la decisió de dividir-lo en diverses fases, que afrontarà econòmicament gràcies a l'ajut de diversos actors, com explica Mn. Víctor Manuel Cardona, ecònom del bisbat i canonge de la catedral de Tortosa: «No podíem fer front als 600.000 euros que costava la rehabilitació completa, per això hem dividit el projecte en sis fases. La primera té un cost de 134.000 euros, que cobrirem amb l'ajut de la Generalitat, la Diputació, l'Ajuntament, i

Estat actual de la façana de la catedral de Tortosa.
(Bisbat Tortosa)

VÍCTOR MANUEL
CARDONA

«En cap fornícula mai va arribar a haver-hi cap imatge, estem molt il·lusionats que pugui lluir-hi el més aviat possible»

amb micromecenatges que posarem en marxa un cop comencin els treballs.» D'aquesta manera, a principis de l'any 2020 ja podran iniciar-se les obres de restauració, que en la primera fase se centraran en la crugia central de la façana: «En aquesta fase volem deixar tota la part central neta, i aprofitarem també per fer tot tipus de proves químiques a les pedres per detectar-ne els possibles problemes que puguin tenir. Serà la fase més llarga perquè serà la primera i això comportarà un aprenentatge, però després ja serà tot més lleuger», exposa Mn. Víctor. Un cop aprovat l'inici d'aquesta primera part de la restauració, ara el bisbat només espera que finalitzin les obres de la plaça que està construint l'Ajuntament al davant de la catedral: «Esperem que la plaça s'acabi aviat. Quan estigui acabada podrem començar, perquè si comencessim ara amb les obres al davant, encara s'embrutaria més la façana.»

Una nova imatge de la Mare de Déu de la Cinta per a Tortosa

A part de rehabilitar i netejar la façana de la catedral, un dels principals al·licients del projecte és la col·locació que es farà per primera vegada d'una escultura de la Mare de Déu de la Cinta a la fornícula central de la façana. Aquesta imatge, feta per l'escultor Marco Augusto Dueñas, és una donació que va

fer la Reial Arxiconfraria de la Cinta a la catedral amb motiu del quart centenari de la seva fundació. L'escultor, que ha treballat en temples de la categoria de Sant Pere del Vaticà, la va fer pensant a col·locar-la a la part central de la façana, i és per això que en la seva presentació ell mateix va fer una crida a millorar-ne l'estat: «Si es millorés, els tortosins s'adonarien de la riquesa dels materials amb què està construïda la façana. És molt gran la qualitat cromàtica que hi ha, és un espectacle.» Feta amb marbre de Carrara, la figura representa la Verge de la Cinta embarassada entregant la Cinta als tortosins, tal com feien antigament moltes dones que es posaven la cinta quan estaven embarassades.

Com explica Mn. Víctor, aquesta serà la primera vegada que es col·locarà una imatge de la Mare de Déu a les fornícules de la façana de la catedral: «En cap fornícula mai va arribar a haver-hi cap imatge, estem molt il·lusionats que pugui lluir-hi el més aviat possible.»

Com que encara s'ha d'esperar que acabin les obres de la plaça i no s'ha concretat cap data per començar els treballs de restauració, el mateix Mn. Víctor reconeix que encara no es pot saber el dia en què es col·locarà la nova Mare de Déu, tot i que té clar que serà un moment de festa i joia: «Segurament la posarem a finals del 2020, i farem una gran inauguració.»

**CERTIFICATS MÈDICS
CARNET DE CONDUIR
NÀUTICA I ARMES**

**CENTRE MÈDIC
PLAÇA MOLINA**

DR. RAFAEL SOLANAS ANGLADA

- COTXE, MOTO I CICLOMOTOR
- PSICOTÈCNICS
- LLICÈNCIA D'ARMES
- LABORALS I ESCOLARS
- NÀUTICA

LABORABLES

De 10 a 13 h i de 16 a 20 h
Les persones que es presentin amb un exemplar de Catalunya Cristiana tindran un descompte de 10 euros
www.centromedicoplazamolina.es

INFORMEU-VOS-EN:

Tel. 932 188 826
Mòbil: 639 474 741
c/ Balmes, 281, entr. 2n
08006 Barcelona

 Itàlia

«Takashi Pau Nagai: anunci des de Nagasaki»

Aquest era el títol de l'exposició del Meeting de Rímini dedicada a Takashi Pau Nagai, el metge japonès convertit al cristianisme, protagonista i intèrpret de la tragèdia de Nagasaki.

Takashi representa el camí espiritual de tot el seu poble. Nascut en una família tradicional, estudia medicina. Fascinat pel racionalisme i el progrés científic, abandona la fe de la seva família, xintoista, per abraçar el mite del progrés. Però dos esdeveniments li marquen la vida: una borratxera en vigílies de la titulació acadèmica, quan havia de llegir el discurs com a millor estudiant. No ho pot fer, a més agafa una otitis que es complica en meningitis i el deixa sord d'una orella.

Li és impossible exercir de metge i opta per una nova tecnologia: la radiologia, que l'exposa a les radiacions, que, finalment, li destrossaran la vida. El segon és la mirada de la seva mare, ja muda, just abans de morir, que li diu, amb el llenguatge que només el cor entén: «Això no és el final, l'esperit humà viurà després de la mort.» Vol verificar aquesta intuïció que destrueix el seu marc ideològic.

Comença un camí de reflexió, s'atansa a la comunitat cristiana de Nagasaki, el «cor catòlics» del Japó. Quan l'imperi japonès el 1600 va matar o expulsar del país tots els missioners, hi va haver una comunitat a Nagasaki que va mantenir la fe durant més de 200 anys, sense sacerdots. Li cal allotjament a Nagasaki, en demana a casa de la família Moriyama, un dels pilars de la comunitat cristiana. Hi coneix Midori, la filla, que prega per ell i perquè es converteixi, especialment en els anys en què participa com a metge durant la invasió japonesa de Manxúria, assistint a totes les barbaritats i abusos de l'exèrcit

imperial. Es convenç de la falsedat de l'ideal nacionalista i imperialista. Es converteix i es fa batejar amb el nom de Pau. Es casa amb Midori i tenen dos fills.

El 9 d'agost la segona bomba atòmica cau sobre Nagasaki, i mata desenes de milers de persones al instant i moltes altres les hores, mesos i anys següents. Ell se salva perquè estava al laboratori de radiologia de l'hospital protegit per murs de formigó. El 80% del personal de l'hospital ha mort; amb els pocs supervivents organitza sense metges l'assistència als milers de persones horriblement desfigurades. Al cap de dos dies arriben reforços mèdics i es pot atansar a casa seva: està totalment destruïda, amb les poques restes de la seva estimada esposa a terra. Midori va morir pregant a la Mare de Déu.

Trencat pel dolor però lluny de desesperar-se o maleir, interpreta els fets com un holocaust, un sacrifici d'expiació semblant al de Jesús mateix a la creu: va ser Déu qui va triar Nagasaki i la seva Església, com a anyell escollit per al sacrifici perfecte pels pecats de totes les nacions, inclòs l'imperialisme japonès. Veu la relació entre la destrucció de Nagasaki i la fi de la guerra. Així ho diu

L'exposició sobre Takashi es va poder visitar al Meeting de Rímini.

Viu i ensenya el perdó a un poble traumatitzat per la cruenta i dolorosa derrota militar i per l'esfondrament del seu ideal de grandesa

quan li demanen un discurs en una missa per als difunts. Viu i ensenya el perdó a un poble traumatitzat per la cruenta i dolorosa derrota militar i per l'esfondrament del seu ideal de grandesa.

En vigílies del Nadal del 1945 troba les campanes de la catedral de Nagasaki entre la runa i les tornen a col·locar perquè toquin la Nit de Nadal. A poc a poc, el seu missatge de pau i perdó es difon, ajuda la gent a trobar una nova raó de significat i d'esperança per viure. El 15 d'octubre és el primer que torna a viure a la zona destruïda. Allà medita, escriu, prega, manté una intensa correspondència epistolar amb molta gent, i els ajuda a sortir de la desesperació. Molta gent va a visitar-lo, inclòs l'emperador i un cardenal enviat pel Papa. El seu llibre *Les campanes de Nagasaki* es llegeix a les escoles. Viu pobrament, en pau i feliç. Mor el 1951, víctima de la leucèmia.

El seu missatge perdura, la seva vida té un regust de santedat. El seu testimoni supera els confins del seu Japó tan estimat i arriba arreu del món. Només en el perdó l'home podrà trobar la pau de Déu.

ESGLÉSIA EN SORTIDA

El cor trencat

Quin cor necessita més l'abraçada de Déu que un cor trencat? Quan un projecte s'esfondra, quan ho hem donat tot i estem cansats, quan estimar no ha estat suficient, quan hem cregut en l'amor i la fidelitat i hem acabat decebut i enganyats.

Mirem al voltant i veiem relacions de parelles que es fan mal, es trituren, s'intoxiquen, es menteixen, s'utilitzen... I sumen i sumen relacions consecutives tal com feia Don Giovanni: un impotent amorós, incapaç d'estimar i només apte per sumar experiències de destresa en l'art de la seducció. No ens ensenyen a l'escola a estimar malgrat que sigui l'assignatura més important. (Per al cristià ho és.)

Potser un dels moments més durs que pot patir una persona és el del divorci o la separació amb la parella. És un moment de dolor, de ferida, de sotrac... i l'Església ha de ser allà; al costat del qui pateix, per fer arribar aquella abraçada de Déu que calma, que dona pau, que cura el cor i que acompanya. Déu està especialment amb nosaltres quan estem trencats per dins. És per les esquerdes del cor que es filtra Déu com un bàlsam.

Per això les Comunitats de Vida Cristiana (CVX) han engegat una xarxa que vol ser una proposta pastoral per acollir totes aquelles persones que es veuen en una situació de separació o divorci. És una iniciativa més, que rebla el que ja deia l'exhortació apostòlica *Amoris laetitia* del papa Francesc i que respon als nostres temps; un temps que és com és i on ningú s'escapa tant de l'experiència del trencament com de conèixer algú proper que passa dolorosament per una separació i un divorci.

JORDI SÀNCHEZ TORRENTS

SIGNES D'AVUI

El Papa, en el punt de mira

Llegeixo: «En el seu ascens salvatge, el mercat neoliberal somia en l'extensió global del model xinès o saudita, enclavaments d'innovació governamental: totalitarisme polític més capitalisme econòmic més devastació ecològica més mort social» (Paul B. Preciado). Avui, l'Església celebra la III Jornada Mundial dels Pobres, commemoració iniciada pel papa Francesc. El seu missatge comença així: «L'esperança dels pobres mai no es frustrarà» (Sal 9,19). Les paraules del salm es presenten amb una actualitat increïble. Elles expressen una veritat profunda que la fe aconsegueix imprimir sobretot al cor dels més pobres: tornar l'esperança perduda a causa de la injustícia, el sofriment i la precarietat de la vida.» El Papa es va enfrontar a Trump a causa del mur de Mèxic,

sovint ha denunciat «la idolatria dels diners i una economia que mata». Si a sobre escriu una encíclica com *Laudato Si*, que se centra en la devastació ecològica i que subratlla els aspectes més directes del món de la pobresa, està tocant els quatre temes més sensibles per al mercat neoliberal. La mort social, amb la seva mirada compromesa amb el món d'immigració i amb els països més necessitats, és motiu de les denúncies constants. Aquestes preses de posició incomoden el totalitarisme polític, que és el millor instrument

---

Es tracta de bombardejar-lo amb altres qüestions per minar-ne el prestigi

---

LLUÍS SERRA LLANSANA
llserrall@gmail.com

amb què compta el capitalisme financer per aconseguir els seus objectius. Guanyes econòmics a costa dels drets socials.

El Papa està en el punt de mira. L'estratègia utilitzada és tan perversa com intel·ligent. Criticar-lo per aquests temes: drets humans, ecologia, pobresa... encara li donarien més rellevància. Es tracta de bombardejar-lo amb altres qüestions per minar-ne el prestigi. Silenciar el missatge i eliminar el missatger. Temes de moral i de pràctiques eclesials, com el capítol VIII d'*Amoris laetitia*, l'ordenació, si és el cas, d'homes casats a l'Amazònia, el tema de la pederàstia malgrat que l'ha tocat de cara, la reforma de la cúria vaticana, el paper de la dona... Estarà en el punt de mira sempre que opti per aquells que la societat descarta i rebutja.

VICTÒRIA MOLINS, s.t.j.
viquimolins70@gmail.com

Ahir a la nit vaig sentir les paraules d'una noia que, després de viure tres anys al carrer, havia obtingut un pis d'una ONG. La paraula clau per definir com se sentia ara era la d'«una persona normal».

Deixant de banda el tema de solucionar la causa de gran part de la pobresa enquistada a les grans ciutats amb milers de «sensesostre», amb la meravellosa fórmula de Finlàndia —«primer l'habitatge»—, anem al tema de la normalitat de la qual parlen sovint els exclosos. Abans em cridava molt l'atenció el fet que sempre que li preguntaven a un marginat per diferents causes per què volia sortir de la situació en la qual es trobava, era força freqüent sentir-li dir la mateixa expressió: «Perquè vull ser una persona normal.»

Un noi de la presó em va donar

FINESTRA A LA VIDA

Què entenem per «normalitat»?

la clau per poder arribar a aquesta normalitat, des de la conducta personal. El que només tracta de sobreviure al carrer, no té rutines ni horaris en la seva vida. Va segons el ritme de les necessitats primàries i altres que s'ha anat creant —com les addiccions— de les quals és difícil sortir-ne. Això, precisament, és el que el converteix en un marginat, perquè viu al marge de moltes coses que conformen la vida d'una persona en la societat.

Aquest noi em deia que després d'uns anys de presó, almenys havia après a tenir una sèrie de rutines i horaris. «Però mentre estàs sense llibertat», em deia, «són una obligació imposada des de fora per no haver de carregar amb les sancions que et cauen amb els *partes*. Només quan has interioritzat i fet teves aquestes

rutines i normes de vida podràs ser lliure de veritat. Jo m'estic preparant per a això, perquè, quan surti, ja no vull que siguin els de fora els que em governin la vida. Ni els col·legues d'abans, que era una altra manera de deixar-me portar, ni les ordenances d'un règim penitenciari. Vull ser jo el que governi la meua vida segons unes normes. Això em farà ser una persona normal...»

Vaig pensar que no tothom entén la «normalitat», com el fet de viure obeint unes normes de vida que la regulen des de dins...

«Quan surti de la presó, vull ser jo qui governi la meua vida segons unes normes»

Interns de Brians 2 han posat en marxa un curs de formació bíblica

Vivència cristiana a la presó

Cada dissabte, a les quatre de la tarda, un grup de deu interns del centre penitenciari Brians 2 es reuneix a la biblioteca per estudiar i aprofundir la Bíblia. Hi col·laboren tres voluntaris de la presó: el caputxí Jordi Cervera, el jesuïta Xavier Rodríguez i el mestre jubilat Rafael Iriarte.

La iniciativa, que es va posar en marxa el febrer passat, va ser impulsada pels mateixos interns, especialment Fèlix Gil Cabeza, un home que es troba complint una llarga condemna però que un dia va decidir que el temps a la presó no havia de ser en va.

«La vivència cristiana és el més important per a mi», afirma Fèlix Gil durant una entrevista concedida a *Catalunya Cristiana* i duta a terme a l'Àrea Esportiva, Recreativa i Cul-

tural de Brians 2, en una aula de formació. «Sense aquesta vivència cristiana em sentiria perdut.» I afegeix que «com més estudies la Bíblia més coneixements adquireixes, més matisos descobreixes, i consegüentment la pròpia fe es consolida i s'incrementa».

Fèlix Gil és estudiant de segon curs de l'Iscreb (Institut Superior de Ciències Religioses de Barcelona), en la modalitat virtual. El 2008 s'hi va matricular, però no va arribar a començar el curs perquè la seva vida es va veure truncada «quan van succeir els fets»: «No vaig poder començar Ciències Religioses perquè vaig ingressar a la presó, però dos anys després, amb l'ajuda de fra Jordi Cervera, professor de la Facultat de Teologia de Catalunya, finalment vaig iniciar els estudis.»

Hi ha una altra via de formació religiosa, que passa pel mateix setmanari *Catalunya Cristiana*, al qual Fèlix Gil està subscrit des de fa quatre anys gràcies a un apadrinament. «Per la meua singular situació de pres complint condemna, el setmanari representa rebre algunes informacions que no consideren els mitjans de comunicació generalistes; tenir accés a opinions de col·laboradors molt valorats i preparats; així com conèixer l'opinió d'altres cristians mitjançant les cartes publicades.»

Subscriptor de l'edició en castellà, explica que la recepció del setmanari s'ha convertit en un fet tan habitual que els funcionaris ja no en revisen el contingut. D'altra banda, un cop llegits, deixa els exemplars a la biblioteca perquè estiguin a l'abast dels altres interns.

A la mateixa biblioteca de Brians 2 és on passa bona part de la jornada. Des de fa un any i mig és auxiliar de la biblioteca central, una feina remunerada que li permet cotitzar a la Seguretat Social. Així mateix, acaba de començar el Programa de Tractament Penitenciari, amb l'objectiu d'accedir al tercer grau i obtenir permisos, cosa

que li permetria visitar la seva mare, que té 86 anys. «Aquí el secret és mantenir-se ocupat», confessa. «Passar molt de temps a la cel·la o al pati desgasta psicològicament.»

L'ociositat a la presó comporta un altre perill, i és el de les drogues. «La droga és un problema molt seriós a la presó, perquè genera violència i tràfic d'influència.»

Pastoral Penitenciària

El centre penitenciari Brians 2, situat al municipi de Sant Esteve Sesrovires, es va inaugurar el 2007. Consta de 14 mòduls residencials amb una població d'uns 1.400 interns. Sumant-hi els presos del centre veí de Brians 1, en fa l'àmbit de concentració penitenciari més gran de Catalunya, amb gairebé 3.000 persones. «Requereix més cura d'atenció pastoral per part del bisbat de Sant Feliu de Llobregat», reclama Fèlix Gil Cabeza, en un moment de l'entrevista a la qual s'afegeix Mn. Josep Maria Fabró, rector de la petita comunitat parroquial de Santa Maria de Vilalba de Llobregat i capellà de Brians 2.

Mn. Fabró reconeix que de vegades «els capellans no s'hi volen implicar perquè tenen por que, a la sortida, els presos vagin a buscar-los». «Això és llastimós», afegeix aquest capellà de 74 anys, fill del Prat de Llobregat. Enguany celebra 50 anys de sacerdoci, dels quals 28 com a capellà de presó. «Quan van inaugurar el centre penitenciari Brians 1 no hi havia capellà, i el company Oriol Xirinacs em va suggerir que ho provés.»

La seva missió és, segons explica, «estar amb els ulls oberts i les orelles atentes al que els presos puguin necessitar». Després de tants anys de servei i d'anar-hi cada dia, Mn. Fabró s'ha convertit a Brians 2 en tota una institució. «Quan els presos necessiten alguna cosa m'envien una instància. No em dedico només a uns, sinó a tots.» Les peticions són molt

Exemplars del nostre setmanari a la biblioteca central de Brians 2.

FÈLIX GIL

«Com més estudies la Bíblia més coneixements adquireixes, més matisos hi descobreixes, i consegüentment la pròpia fe es consolida i s'incrementa»

JOSEP MARIA FABRÓ

«La meva forma d'evangelitzar és fer-me proper a la persona, donar-li a entendre que no la judico pel seu delictes i que em pot usar pel que necessiti»

diverses: des de trucar a un familiar, passant per pagar una multa que permeti alleugerir la condemna, fins a fer de pont amb l'equip de tractament.

«La meva forma d'evangelitzar és fer-me proper a la persona, donar-li a entendre que no la judico pel seu delictes i que em pot usar pel que necessiti», explica Mn. Fabró. «Si fent això la persona vol arribar més enllà, doncs aleshores hi anem.»

Superar l'estigma de la presó

Mn. Josep Maria Fabró, que lidera un equip de vint voluntaris de Pastoral Penitenciària, celebra cada dissabte a Brians 2 l'Eucaristia a dos quarts de sis de la tarda, just quan finalitza el curs de formació bíblica. «Seria bo que s'incorporessin alguns voluntaris més per recolzar els que duem a terme l'activitat», exposa Fèlix Gil. L'únic requisit és que tinguin una formació bíblica. Bé, també n'hi ha un altre: «Han de superar l'estigma de la presó, i això fa por», reconeix Fèlix Gil. I assegura que «si hi vas a conèixer la persona, l'entorn no influeix».

D'això es tracta, al cap i a la fi, de superar l'estigma de la presó, de veure la persona més enllà del delictes. «Veure la persona i no el delictes és molt important, i ho cuidem molt entre els voluntaris», explica Mn. Fabró. «Malauradament, el perdó no entra en els paràmetres de vida de la gent, ni tan sols dels cristians. Hem de veure tothom com una persona que ha de ser estimada.»

Sap de què parla, perquè ell també ha experimentat la força de l'estigma: «Fa anys un intern em va explicar que havia matat un nen. Se'm va remoure tot. Un dia va venir a missa, es va asseure al darrer banc però jo evitava mirar-lo. Vaig pensar que no ho estava fent bé. Amb el gest li vaig indicar que s'acostés. Va venir corrent, em va agafar la mà i ens vam abraçar. Aquell home va canviar completament. Era rebutjat

per tothom, i jo també m'havia sumat als rebutjadors. Em vaig sentir internament alleujat.»

«No som prou conscients que és molt fàcil entrar a la presó i que ningú no n'està exempt», reflexiona Fèlix Gil. «Me'n vaig adonar un dia a la Model, on estava en presó preventiva. Havia passat centenars de vegades per davant de la Model i mai no m'havia cridat especialment l'atenció. Per qualsevol circumstància es pot produir un trencament personal que et pot fer entrar-hi.»

Mn. Josep M. Fabró és molt crític amb el treball que es fa a la presó. De fet, és del parer que hauria de ser la darrera solució: «Per a una gent determinada, poca, va bé un temps de tancament per ajudar-la a reflexionar. Però la droga i la violència no s'arreglen aquí dintre. Aquí es consumeix amb excés. Hi ha tres mòduls de consum actiu.»

De vegades el més complicat és el moment de sortir de la presó. Per això, Mn. Fabró presideix l'Associació Social i Cristiana de Voluntaris de Presons, que compta amb una casa d'acollida a Martorell per a persones que no tenen vincles afectius ni familiars. Disposa de sis places, dues per a presos que es troben de permís i quatre per a llibertats definitives. La casa, que també té servei de menjador social, compta amb l'ajuda econòmica de l'Ajuntament de Martorell, però sobretot amb donatius de particulars. «Les benetes de Sant Pere de les Puel·les i l'ACAT (Acció dels Cristians per l'Abolició de la Tortura) ens ajuden econòmicament», explica Mn. Fabró.

Per a Fèlix Gil Cabeza, pensar en la llibertat definitiva encara és una quimera. Per això prefereix viure el present. «Quan les portes de la presó es vagin obrint, serà el moment de començar a materialitzar projectes.» Qui sap si aleshores podrà recuperar l'antic somni, que va haver d'abandonar en ingressar a presó, d'exercir una labor missionera.

JOAN PLANELLAS
I BARNOSELL

Arquebisbe metropolità de Tarragona i primat

El pobre no serà mai oblidat

Llegim en el llibre dels Salmes: «El pobre no serà mai oblidat, no es veurà defraudada l'esperança dels humils» (Sl 9,19). Amb aquestes paraules del salmista, el papa Francesc encapçala la convocatòria de la tercera jornada dedicada als pobres, que té lloc aquest diumenge. Es tracta d'una jornada mundial dirigida a tots els catòlics, invitant-nos a fer un procés de conversió per tal de reorientar la pròpia vida acarant adequadament el problema dels pobres i dels desvalguts del món.

El moment en què va ser escrit el Salm era una època arrogant i sense cap sentit de Déu, on es perseguia la gent senzilla per apoderar-se fins i tot del poc que tenien i reduir-los a l'esclavatge. Avui no hem canviat gaire, indica el Papa. La crisi econòmica no ha impedit l'enriquiment de molts grups de persones, mentre pel carrer ens hem anat trobant cada cop més amb les víctimes de la societat opulenta, els descartats de la societat, els llençats a la vorera del camí de la vida sense cap bon samarità que s'hagi compadit d'ells. Molts joves d'arreu del món es veuen amb la necessitat d'emigrar, tot fugint de la fam o de la guerra; però s'aixequen molts murs que bloquegen les seves portes d'entrada. És el fruit del desig egoista de sentir-se segurs amb les pròpies riqueses, en detriment dels qui es queden fora. Passen els segles i la condició dels rics i dels pobres es manté gairebé inalterada, com si l'experiència de la història no ens hagués ensenyat res.

Els pobres són els primers capacitats per reconèixer la presència de Déu i donar testimoni de la seva proximitat en les seves vides. Això no obstant, per superar l'opressiva condició de pobresa cal que percebin la presència dels germans i germanes que es preocupen per ells i que, obrint la porta del cor i de la vida, els fan sentir amics i familiars. Només d'aquesta manera podrem «reconèixer la força salvífica de les seves vides» i «posar-los al bell mig del camí de l'Església», com afirma el papa Francesc a l'exhortació sobre *L'alegria de l'Evangelí* (n. 198). L'Església ha d'estar sempre propera als pobres, perquè és un poble enmig de les nacions que té per vocació no permetre que ningú es trobi estrany o exclòs, donat que implica a tots en un camí comú de salvació.

«L'esperança dels humils» a la qual al·ludeix el Salm esmentat, es comunica a través del consol, que es realitza acompanyant els pobres no per un moment, afirma el Papa, sinó amb un compromís que es perllonga en el temps. Els pobres obtenen esperança quan no ens veuen complaguts per haver-los dedicat una mica del nostre temps, sinó quan reconeixen en el nostre sacrifici un acte d'amor gratuït que no cerca la recompensa. Felicito, doncs, els voluntaris que teniu cura dels pobres. Seguiu i intensifiqueu el vostre treball, convidant també d'altres en aquesta tasca. I us recomano que aneu més enllà de les seves necessitats materials, per poder descobrir la bondat amagada en els seus cors.

JOAN JOSEP
OMELLA OMELLA
Cardenal arquebisbe de Barcelona

Posem-hi remei

Avui celebrem la III Jornada Mundial dels Pobres, convocada pel papa Francesc. Posem la mirada en el patiment de tots els pobres, en tots aquells que malviuen dins la nostra societat; persones en situació d'exclusió social. Lamentablement, el ritme i la pressa amb què vivim, i les distraccions, ens impedeixen adonar-nos-en.

En aquest sentit, la Fundació Foessa, promoguda per Càritas en els anys 60, posa la lupa en les situacions de vulnerabilitat que pateixen les persones de la nostra societat. Analitza molts matisos que passen desapercebuts i que permeten conèixer amb profunditat la pobresa i l'exclusió social. Foessa ens alerta que una de cada quatre persones es troba en situació d'exclusió social a Catalunya.

Estem parlant d'un milió i mig de persones en situació de vulnerabilitat i prop de set-cents mil en situació de vulnerabilitat extrema. Aquestes persones, les tenim molt a prop; no només ens les trobem a la parròquia o pel carrer, sinó que també poden ser veïns de la nostra escala. Són persones que pateixen dificultats que els impedeixen desenvolupar la seva vida amb nor-

malitat. Les circumstàncies poden ser molt diverses, per exemple, tenir una feina precària de poques hores, que fa difícil arribar a final de mes, o conviure amb una persona en situació de dependència sense tenir les ajudes necessàries per tirar endavant.

Davant d'aquest patiment, ens preguntem què hi podem fer. Aquesta setmana us convido a plantejar-vos aquesta pregunta en la pregària, en el diàleg personal amb el Senyor. I, a més a més, us proposo actuar; dur a la pràctica el que hem reflexionat i pregat, amb accions concretes que alleugin, directament o indirectament, el patiment de moltes persones. Així, entre altres iniciatives possibles, m'atreveixo a suggerir:

- 1) Que procurem identificar entitats socials (Càritas, Mans Unides i d'altres), que ajuden els pobres, i que hi col·laborem amb els nostres recursos econòmics i, si és possible, també amb el nostre temps.
- 2) Que puguem, potser, apadrinar un pobre (que pateixi soledat, exclusió social, malaltia, manca de recursos) i el cuidem, ens interessem per ell. Tant de bo que

cada família pogués ajudar una persona que pateix. Sé que hi ha famílies que ja ho fan. Enhorabona!

- 3) Que no ens oblidem de pagar els impostos que ens corresponen i que estiguem atents perquè les Administracions els destinin a les finalitats socials més urgents.
- 4) Que preguem intensament al Senyor perquè canviï els nostres cors i particularment els dels nostres dirigents, perquè sigui possible una millor redistribució dels recursos. Una bona ajuda per a la nostra pregària pot ser la lectura del Missatge del papa Francesc per a la Jornada Mundial dels Pobres 2019.

Val la pena recordar les paraules de Sant Gregori el Gran: «Quan oferim als pobres allò que necessitem no donem pas mostres de generositat personal, sinó que els donem allò que els pertany. Complim més aviat un deure de justícia que no pas un acte de caritat» (*Regla pastoral*, 3,21,45).

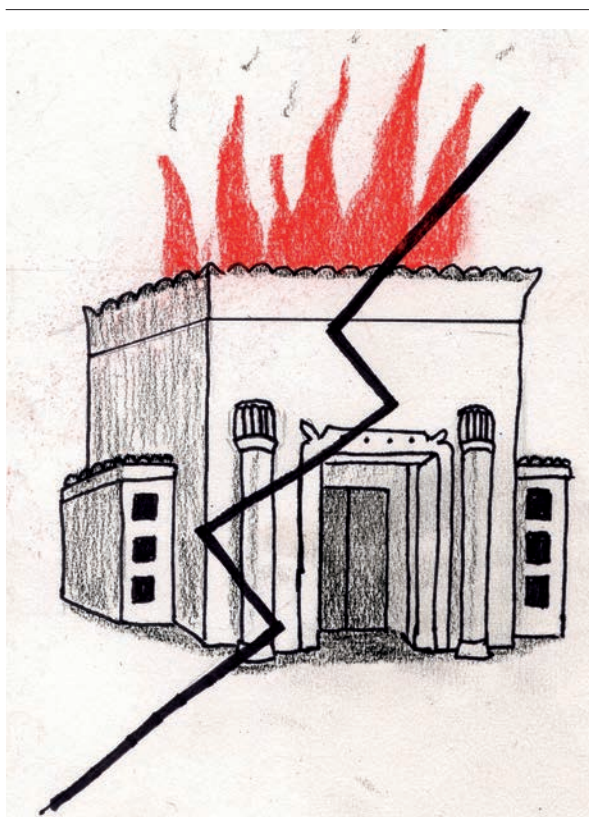
Benvolguts germans, tant de bo que el dia de la Jornada Mundial dels Pobres ens serveixi per posar els pobres al centre de les nostres vides i caminar plegats.

COMENTARI DE LA PARAULA

Vindran dies en què no deixaran pedra sobre pedra, en el mur, aquí, que no sigui enderrocada

Ens trobem a l'interior del Temple de Jerusalem i, concretament, segons precisa el Còdex Beza, en la part que dona al que avui en diem «el Mur de les Lamentacions». Els crits d'admiració dels pelegrins es deixen sentir, extasiats davant la profusió de pedres precioses i ofrenes votives que l'adornen. Els deixebles estan també embadalits. Jesús els fa venir a la raó predient-los que en els temps venidors tindrà lloc la destrucció del Temple. Si tenim en compte que Lluç dedica la seva Demostració a Teòfil, que havia estat summe sacerdot i havia contemplat la destrucció del Temple pels anys 70, el detall «en el mur, aquí», l'ha

posat per a ell. El Còdex Beza diferencia netament dues preguntes dels deixebles: «Mestre, quan passarà això?» i: «Quin serà el senyal de la teva vinguda?», una segona pregunta que va molt més enllà del que Jesús acabava de predir-los, relativa a la seva esperada manifestació com a Messies que fins ara havia reprimit. Òbviament, esperaven una vinguda espectacular que els alliberaria del domini dels romans. Jesús deixa per al final la resposta a la primera (21,29-36) i passa a respondre a la segona que contenia una fortíssima càrrega emocional i que, de fet, en no fer-ne cas els deixebles, el comprometria com un sediciós, segons consta en el rètol de la creu (23,38). Em fixaré en la insistència a aquests

GLÒRIA MONÉS

a no preparar la seva defensa personal davant els tribunals quan els engarjolin per causa del seu nom: «Fiqueu-vos en els vostres cors: no us exerciteu prèviament per defensar-vos, perquè jo us donaré una paraula i una saviesa que no podran resistir cap dels vostres adversaris». Ja els havia dissuadit de fer-ho en una altra ocasió (12,11). Quan Teòfil tindrà a les seves mans el segon volum (l'actual llibre, Fets dels Apòstols), podrà comprovar que també Pau va fer cas omís d'aquests claríssims advertiments de Jesús i no va parar fins al final de defensar-se (Ac 19,33; 24,10; 25,8; 26,1.2.24).

JOSEP RIUS-CAMPS

Teòleg i biblista / riuscamps@yahoo.es

CONSULTORI BÍBLIC

IGNASI RICART

Claretia i biblista

Per què l'Esclusura insisteix en la cura de viudes, orfes i forasters? (I)

En una societat patriarcal com la de l'antic Orient, una dona viuda pertanyia a un grup en extrem marginat socialment. Estava sola i desprotegida, tret que la família del difunt l'ajudés econòmicament, sobretot els seus fills. Però sovint els fills orfes també necessitaven manutenció i ells mateixos eren socialment amenaçats.

L'AT esmenta les viudes, conjuntament amb orfes i estrangers: «No explotis ni oprimeixis l'immigrant, que també vosaltres vaueu ser immigrants al país d'Egipte. No maltractis cap viuda ni cap orfe: si els maltractes i clamen a mi, jo escoltaré el seu clam» (Ex 22,21s); Déu «fa justícia als orfes i a les viudes. Estimeu, doncs, els immigrants, ja que també vosaltres vaueu ser immigrants en el país d'Egipte» (Dt 10,18); «Déu és pare dels orfes i defensor de les viudes; estima els immigrants» (Sl 68,6). Els més febles es troben sota la protecció de Déu, que els fa justícia: «el Senyor guarda els forasters, sosté les viudes i els orfes» (Sl 146,9). Algunes viudes són esmentades pel seu nom com ara Tamar, Rut i Noemí, i formen part de l'arbre genealògic de Jesús. Recordem també la viuda de Sarepta a Lc 4,25s (1Re 17,8ss), la viuda pobre al temple (Mc 12,41ss), la viuda de Naïm que ha perdut el fill... Durant la presentació de Jesús al temple una viuda, la profetessa Anna, té un paper important (Lc 2,36s).

PER A CONSULTES:
REDACCIO@CATALUNYA
CRISTIANA.CAT

Diumenge XXXIII de durant l'any

Lectura primera

Ml 3,19-20a

Però per a vosaltres sortirà el sol de la felicitat

Lectura de la profecia de Malaquies:

Vindrà aquell dia abrusador com una fornal. Tots els orgullosos i els injustos seran igual que rostoll, i aquell dia, quan arribi, els incendiarà, no en deixarà ni l'arrel ni la tija, diu el Senyor de l'univers. Però per a vosaltres, que venereu el meu nom, sortirà el sol de la felicitat, i els seus raigs seran saludables.

Al·leluia

Lc 21,38

Alceu el cap ben alt perquè molt aviat sereu alliberats.

Salm responsorial

97

Canteu al Senyor les vostres melodies, canteu-li al so de les cítares; aclameu el rei, que és el Senyor, amb trompetes i tocs de corn.

R. Ve el Senyor a judicar amb raó tots els pobles.

Bramula el mar amb tot el que s'hi mou, el món i tots els qui l'habiten; tots els rius aplaudeixen, i aclamen les muntanyes, en veure que ve el Senyor a judicar la terra. *R.*

Judicarà tot el món amb justícia, tots els pobles amb raó. *R.*

Lectura segona

2Te 3,7-12

Qui no vulgui treballar, que no mengi

Lectura de la segona carta de sant Pau als cristians de Tessalònica:

Germans, ja sabeu què heu de fer si voleu imitar-nos. Entre vosaltres no vivíem mai desvagats, i a ningú no demanàvem de franc el pa que menjàvem, sinó que ens escarrassàvem treballant nit i dia per no afeixugar ningú dels vostres. No és que no tinguem dret a la nostra manutenció, però volíem donar-vos un exemple amb la nostra vida, perquè vosaltres l'imitéssiu. Recordeu que quan érem entre vosaltres us repetíem aquesta regla: «Qui no vulgui treballar, que no mengi.» Us escrivim això perquè sentim dir que alguns de vosaltres viuen desvagats i, a més de no treballar, es posen on no els demanen. A tots aquests, els ordenem i els recomanem en nom de Jesucrist, el Senyor, que treballin en pau per guanyar-se el pa que mengen.

Evangelí

Lc 21,5-19

Sofrint amb constància us guanyareu per sempre la vostra vida

Lectura de l'evangelí segons sant Lluc:

En aquell temps, alguns parlaven del temple, fent notar les seves pedres magnífiques i les ofrenes que el decoraven. Jesús digué: «Això que veieu, vindran dies que tot serà destruït: no quedarà pedra so-

bre pedra.» Llavors li preguntaren: «Mestre, quan serà tot això i quin senyal anunciarà que està a punt de succeir?» Jesús respongué: «Estigueu alerta, no us deixeu enganyar, perquè vindran molts que s'apropiaran el meu nom. Diran: «Soc jo», i també: «Ja arriba el moment.» Deixeu-los estar; no hi aneu, amb ells. I quan sentireu parlar de guerres i de revoltes, no us alarmeu. Això ha de succeir primer, però la fi no vindrà de seguida.»

Després els deia: «Una nació prendrà les armes contra una altra, i un regne contra un altre regne. Hi haurà grans terratrèmols, fams i pestes pertot arreu, passaran fets espantosos i apareixeran al cel grans senyals d'amenaça. Però

abans de tot això se us enduran detinguts, us perseguiran, us conduiran a les sinagogues o a les presons, us presentaran als tribunals dels reis o als governadors, acusats de portar el meu nom. Serà una ocasió de donar testimoni. Feu el propòsit des d'ara de no preparar-vos la defensa: jo mateix us donaré una eloqüència i una saviesa, i cap dels vostres acusadors no serà capaç de resistir-la o de contradir-la. Sereu traïts fins i tot pels pares, pels germans, parents i amics, en mataran alguns de vosaltres, i sereu odiats de tothom pel fet de portar el meu nom. Però no es perdrà ni un dels vostres cabells. Sofrint amb constància us guanyareu per sempre la vostra vida.»

Calendari de la setmana

Lectures de la missa, santoral i altres celebracions

(CICLE LITÚRGIC C; FERIAI I)

TEMPS ORDINARI

(SALTERI: SETMANA 1)

Novembre

17. DIUMENGE

Diumenge XXXIII de durant l'any, Verd. Lectures: Malaquies 4,1-2a / Salm 97 / 2 Tessalonicencs 3,7-12 / Lluc 21,5-19

SANTORAL: Elisabet d'Hongria; Gregori Taumaturg, b.; Iscle i Victòria, mr.

18. DILLUNS

Fèria, Verd. Lectures: 1 Macabeus 1,11-16.43-45.57-60.65-67 / Salm 118 / Lluc 18,35-43. O bé: *Dedicació de les basíliques de Sant Pere i Sant Pau* (ML), Blanc. Barcelona: *Dedicació de la catedral* (S), Blanc. SANTORAL: Aureli, mr.; Romà, mr.

19. DIMARTS

Fèria, Verd. Lectures: 2 Macabeus 6,18-31 / Salm 3 / Lluc 19,1-10
SANTORAL: Abdies, prof.; Crispí, b.; Fost, diaca i mr.

20. DIMECRES

Fèria, Verd. Lectures: 2 Macabeus 7,1.20-31 / Salm 16 / Lluc 19,11-28.

Sant Feliu de Llobregat: *beata Isabel Ferrer i Sabrià* (ML), Vermell.
SANTORAL: Benigne, b. i mr.; Silva, vg. i mr.; Octavi i Adventor, mr.

21. DIJOUS

Presentació de la Mare de Déu (MO), Blanc. Lectures: 1 Macabeus 2,15-29 / Salm 49 / Lluc 19,41-44
SANTORAL: Gelasi I, p.; Honori, Eutiqui i Esteve, mr.

22. DIVENDRES

Santa Cecília (MO), Vermell. Lectures: 1 Macabeus 4,36-37.52-59 / Salm 1 Corintis 29,10-12 / Lluc 19,45-48
SANTORAL: Filemó i Àpia.

23. DISSABTE

Fèria, Verd. Lectures: 1 Macabeus 6,1-13 / Salm 9 / Lluc 20,27-40. O bé: *Sant Climent I* (ML), Vermell; *Sant Columbà* (ML), Blanc.
SANTORAL: Lucrècia, vg. i mr.; beat Miquel-Agustí Pro, prev. i mr.

El Sant 17 NOVEMBRE

Sant Gregori Taumaturg

La conversió al cristianisme no té lloc per l'acceptació d'una doctrina abstracta, sinó a través del testimoni coherent i de donació total d'un cristià que transmet l'amor de Crist. En època romana molts pagans es van convertir en veure la fe dels apòstols, els sants i els màrtirs, com li va passar a sant Gregori Taumaturg (213 – 270).

Pertanyent a una família benestant de Neocesarea, a l'Àsia Menor, d'adolescent va anar a Palestina per estudiar-hi dret, però allà va conèixer Orígenes, el gran teòleg alexandrí, i va quedar impactat per la seva predicació i els seus escrits. No va tardar a convertir-se al cristianisme i es va endinsar en la teologia de la mà del seu mestre. De retorn a la seva ciutat natal en va ser nomenat bisbe, quan només hi havia 17 cristians. Però amb la seva predicació, l'atenció als malalts i pobres i gràcies a nombrosos miracles, es va guanyar l'estimació de la gent i va aconseguir moltes conversions. També va protegir els fidels de les persecucions imperials i va maldar per resoldre conflictes interns de la comunitat cristiana. Després de 25 anys com a bisbe va morir plàcidament i va deixar una ciutat majoritàriament cristiana.

Litúrgia versus espiritualitat?

MERCÈ SOLÉ

Membre de l'ACO i del Centre de Pastoral Litúrgica de Barcelona (msolety@gmail.com)

L'altre dia escoltava una conferència molt i molt suggeridora d'una persona cristiana jove, culta, amb tres carreres universitàries, un compromís acreditat fent servei als altres i una espiritualitat que es notava treballada. Sense postu-reig. Amb tota l'autenticitat.

Parlava del necessari equilibri entre l'acció, l'espiritualitat i la formació, cosa que comparteixo del tot. Però alguna cosa va grinyolar dintre meu, i les meves neurones, domesticades al Centre de Pastoral Litúrgica, on treballo, van saltar: espiritualitat? Com és que no parla de litúrgia? A cop calent, em va sortir de reivindicar allà mateix la litúrgia, pel seu caràcter comunitari i de presència i memorial desitjat explícitament per Jesucrist, contraposant-la a l'espiritualitat (més individual i diversa encara que igualment necessària). Vaig trobar resposta en algunes persones presents a la sala, que van posar en dubte l'eficàcia (si és que es pot dir així) d'unes misses, deien, ben allunyades del llenguatge i de la vida dels homes i dones d'avui. Vaig encaixar una senyora galejada.

Una mica més fredament, vaig pensar que alguna cosa no rutlla quan la litúrgia no apareix espontàniament a la llista de «coses importants» en la vida cristiana de molta gent que fa tot el possible per viure la seva fe a fons i de manera coherent. Solem fer revisió de vida, estudis d'evangeli, exercicis espirituals, pregàries de moltes menes; hi ha qui resa el Rosari o qui fa meditació en silenci, però la litúrgia és una altra cosa.

Ho expressa molt bé Goffredo Bosselli, en un llibre que acabem de publicar al CPL (*El sentido espiritual de la liturgia*), quan diu que el camí de coneixement de l'Esclatua que han fet molts cristians i que ha aconseguit que la Bíblia sigui font d'espiritualitat per a molta gent, no ha existit per a la litúrgia. I que ens caldria una mena de *lectio liturgica* per aproximar-nos, per exemple, al sentit de la pregària eucarística, que sol passar desapercebut per a molts dels participants a les misses. Potser perquè vivim una vida sacramental dissociada dels moments vitals importants, o la sentim molt distant. En la història de la litúrgia, em deia no fa gaire un amic liturgista, mai no han arribat a «funcionar» alhora tots els sacraments. Quan n'arreglem un, n'espatllem un altre. Durant molts anys, combregar era cosa de pocs i molt de tant en tant. Mentre que això ha millorat, el sacrament de la reconciliació s'ha desenquadrant. Si més no a l'Església occidental, no acabem de trobar una *mistagògia* satisfactòria (aquest camí d'iniciació vital al misteri pasqual) i ens quedem en una mena de ritus de tràmit.

Això mateix diu José Manuel Bernal en una altra recent publicació del CPL (*Rescatar la litúrgia*). Per poc que us interressi el tema, hi trobareu articles molt curts que ajuden a comprendre molt millor la litúrgia des de la perspectiva dels cristians amb pocs coneixements teològics o litúrgics com jo mateixa. En fi, crec que transmetre el gust per la litúrgia és un dels reptes més seriosos que té avui l'Església.

Trobada del Tren Missioner a Montserrat

REDACCIÓ

En el marc del Mes Missioner Extraordinari, declarat pel papa Francesc, el dissabte 19 d'octubre es va fer la trobada del Tren Missioner-Domund 2019 a Montserrat, organitzada per Cristians Sense Fronteres, conjuntament amb les direccions diocesanes de les Obres Missionals Pontificies dels bisbats amb seu a Catalunya.

Al voltant de 400 persones, principalment infants i adolescents, hi van participar, procedents dels arquebisbats de Barcelona i Tarragona, i dels bisbats de Girona, Lleida, Sant Feliu, Vic, Tortosa i Urgell. Un total de 28 grups —entre parròquies, escoles i altres grups de pastoral— van poder gaudir d'un programa ple d'activitats, que anaven des d'espais de música i ball a estones de

reflexió, una eucaristia i un espai de testimoni missioner.

Van acompanyar-los el cardenal de Barcelona, Joan Josep Omella, juntament amb els seus bisbes auxiliars, Antoni Vadell i Sergi Gordo; l'arquebisbe de Tarragona, Joan Planellas; el bisbe de Sant Feliu de Llobregat, Agustí Cortés; el bisbe de Vic, Romà Casanova; el bisbe de Lleida, Salvador Giménez, i el bisbe de Tortosa, Enric Benavent, que feia d'amfitrió de l'acte, en ser el bisbe responsable en l'àmbit de les missions a la Conferència Episcopal Terraconense.

La jornada va finalitzar amb una Festa de l'Enviament, moment en què els participants van manifestar el seu compromís de ser testimonis de la seva fe i, per tant, missioners en els seus entorns més propers: la família, l'escola o amb els amics, entre d'altres.

«Com a batejats que som, estem cridats a donar testimoni de la nostra fe al voltant nostre, com també ho fan milers de missioners arreu del món», va explicar Mons. Enric Benavent. Per la seva banda, Manel Górriz, coordinador de Cristians Sense Fronteres a Catalunya i responsable del Tren Missioner 2019, va comentar que «el Tren Missioner és una trobada d'animació missionera, de pregària, de reconeixement als missioners i de compromís cristià en els nostres entorns».

És una trobada d'animació missionera, de pregària i de compromís cristià

EL CONSULTORI

PREGUNTES I RESPOSTES SOBRE DOCTRINA I MORAL

pel Dr. Joan Antoni Mateo

Padrins

No fa gaire, a un nebot meu de set anys se li va denegar ser padrí de bateig. El rector ens va dir que no estava confirmat. Li sembla correcte? Poden ser padrins de baptisme els pares? Què li sembla que hi hagi dos padrins o dues padrines? Finalment, un luterà pot ser padrí d'un nen catòlic?

El rector va actuar sensatament i va fer el correcte. La funció del padrí de baptisme és, juntament amb els pares que l'han elegit, presentar l'infant i procurar que després del baptisme faci una vida congruent amb la seva condició de batejat. Queda associat a la missió educadora dels pares. Per això cal que tingui capacitat per desenvolupar aquesta missió i intenció de fer-ho. És més que evident que això no és possible en un nen de set anys. S'hi demana maduresa, formació i un cert recorregut seriós de la vida cristiana. La funció del padrí de baptisme no és decorativa, implica una responsabilitat seriosa. Si volem recuperar el realisme de la iniciació cristiana, hem de preparar bé els pares perquè triïn padrins adequats. La legislació de l'Església estableix uns requisits mínims. A més del que ja hem esmentat (consciència, capacitat i intenció d'exercir la missió), es demana que el candidat hagi complert els setze anys, que hagi completat la seva iniciació cristiana amb la recepció de la Confirmació i de l'Eucaristia i que dugui una vida coherent amb la fe i la missió que ha de fer. Aquests temes s'han de tractar en la catequesi als pares prèvia a la recepció del baptisme. Els pares no poden ser padrins de baptisme, atès que ja tenen una missió principal i superior. El Codi és ben clar en el tema de dos padrins o dues padrines: «S'ha de tenir un sol padrí o una sola padrina, o bé un i una.» La persona que pertany a una comunitat eclesial no catòlica pot ser admesa com a testimoni de baptisme, per no com a padrí. Potser en casos com el que vostè comenta s'hauria de potenciar la figura del testimoni de baptisme.

PER ENVIAR CONSULTES

AL DR. MATEO:

elconsultori@hotmail.com

Ap. de correus 121-25620 Tremp (Lleida).

Postals des d'Andalusia

El poema de Casaldàliga

El poema més breu sobre Déu l'ha escrit un bisbe català, Mons. Pere Casaldàliga. Diu així: «Déu meu, em deixeu veure Déu?»

Només dos versos i mil missatges. El bisbe missioner s'ha adonat que, de vegades, el Déu de molts creients i no creients, forjat pels vaivens culturals, per la casuística ensenyada o novel·lada, ens presenta un Déu que no té res a veure amb el Déu revelat en Crist Jesús. Potser, per això, Casaldàliga, en un rampell de sinceritat amb ell mateix, clama per la puresa d'un coneixement de Déu, allunyat de les nostres pròpies limitacions, d'aquestes càpsules en les quals tantes vegades el tanquem o l'enterrarem perquè no ens molesti. Sense adonar-nos-en ens fabriquem un Déu a la nostra mida, o el que és pitjor, algú el fabrica a la seva mida i nosaltres l'assumim com si fos el veritable Déu.

A aquest bisbe missioner també li devem la seva particular visió del «cel», amb aquestes paraules: «Arribar, finalment, al vostre Rostre anhelat i caure als Vostres braços amb tots els arribats. Deixar tota la vida sobre el Vostre cor, com un infant adormit, despert per sempre, i anomenar-vos: Pare!»

Casaldàliga va rebre el Premi Internacional Catalunya 2006. I en paraules seves ens va deixar aquest missatge tan bonic: «La tasca més gran de la humanitat és la tasca d'humanitzar-se. Humanitzar la humanitat és la missió de tothom.» Gràcies, estimat bisbe.

ANTONIO GIL
Sacerdot i periodista

Cartes

Els no-nascuts

El dia 1 de novembre es va inaugurar al cementiri de Torrent de València un panteó per al record dels que no han pogut néixer, uns bebès avortats de manera natural o provocada. És un gran encert de l'associació Torrent Sí a la Vida amb el qual es reconeix la dignitat de l'ésser humà ja des del ventre matern.

Les restes d'un fetus no nascut no són cap desferia, i no poden anar al contenidor de les deixalles. Al nostre país, durant els dos primers mesos de gestació, no es consideren restes humanes, sinó material quirúrgic. Una afirmació que, científicament, no se sosté. Si no, que ho preguntin a qualsevol mare que hagi viscut aquest tràngol. A l'Equador i al Vietnam s'han fet iniciatives semblants. Tant de bo que sigui un exemple a seguir per a la resta de comunitats autònomes.

LOURDES CAMPS CARMONA
Barcelona

Unitat en la diversitat

Cada diumenge són a la missa de 12. Amb la música i els cants fan que la celebració de la Santa Eucaristia, el Misteri més gran de la nostra fe, sigui més alegre i festiva. Fa goig veure'ls.

Un matrimoni amb un fill adolescent són l'ànima del grup. A l'entorn s'hi acullen matrimonis amb els seus fills petits. Un nen d'uns 5 anys toca engrescat la seva guitarreta mirant i seguint el ritme dels altres, nois i noies joves d'arreu que canten juntament amb mares de família. Tothom té cabuda en aquest grup.

Em fa pensar que això és el que Jesús vol en la seva Església.

Tots som germans, fills del mateix Pare. Tots hi tenim el nostre lloc. Tots hi som esperats amb els braços oberts.

I la celebració de la missa, on Jesús es fa present estimant-nos fins a l'extrem, compta amb la presència de gent de totes les edats que, amb el seu quadern de cants, uneixen les veus a les del cor que dirigeix.

Hem d'agrair a aquesta família la seva tasca d'acollida, el seu zel per integrar tothom. Són una llavor del Regne de Déu. Tots diferents i tots agermanats en un sol Amor. I l'alegria sempre hi és present. El Cel comença a la terra.

GNA. NÚRIA VIÑOLAS ESTEVA
Cornellà de Llobregat

Misses polifòniques a Barcelona

Fa uns mesos, la capella francesa de Barcelona em va proposar celebrar la *Misa alemanya* de Schubert. En un primer moment, m'hi vaig mostrar reticent perquè vaig pensar que la gent només vindria a sentir un concert i que «passaria» de la celebració eucarística. Però, la meua sorpresa va ser gran quan, a la salutació inicial «El Senyor sigui amb vosaltres», hi va haver una resposta comunitària que es va mantenir durant tota la celebració. Ràpidament vaig haver de canviar de registre, perquè va ser molt participativa i amb una interpretació preciosa de la coral.

Vista la bona acollida, aquest 24 de novembre proper, ho tornarem a repetir. A les 20 h, celebraré la missa en català i l'homilia en castellà, amb la música de Schubert, a l'església de Sant Gaietà de Barcelona (c/ Consell de Cent, 293). Hi sou tots convidats!

MN. MIQUEL BONET NICOLAU
Barcelona

Podeu enviar les cartes a:

redaccio@catalunyacristiana.cat

Mn. Josep M. Jané publica un llibre sobre el santuari de la Mare de Déu de Montserrat de Montferri

«El santuari de Montferri és fruit de la fe cristiana de Jujol»

EDUARD BRUFAU

En els darrers anys, la figura de l'arquitecte Josep Maria Jujol (1879 – 1949), col·laborador d'Antoni Gaudí, s'ha revitalitzat notablement. Va ser autor de diversos edificis religiosos, entre ells el santuari de la Mare de Déu de Montserrat de Montferri (Alt Camp). A causa de les vicissituds històriques Jujol no el va poder acabar, però anys més tard es van reprendre les obres gràcies a la dedicació de diverses persones d'Església i veïns de la població i el santuari es va poder inaugurar l'any 1999. Mn. Josep Maria Jané, fill de Montferri, en va ser un dels promotors i acaba de publicar un llibre on explica la història i característiques del santuari.

Vostè ha estat missioner durant molts anys a diversos països. Com va combinar aquesta vocació amb la reconstrucció del santuari de Montferri?

De jove vaig sentir la crida de Jesús a entregar-me al seu seguiment comunicant la fe a aquells països més necessitats de preveres. Vaig ser destinat a Benín, Ghana i Togo i també he ensenyat Sagrada Escriptura a diversos seminaris d'Europa, Àsia i Amèrica. Aquesta vocació, però, no em va impedir reprendre les obres del santuari de la Mare de Déu de Montserrat de Montferri, encara que no m'hi vaig poder dedicar, és clar, de manera continuada. Quan feia els estudis a Roma, per exemple, aprofitava els estius per tornar a Catalunya i treballar-hi intensament, fins a l'octubre, que és quan començava el curs.

Quina és la gènesi del santuari?

El promotor del santuari va ser el jesuïta Daniel Maria Vives, nascut a Montferri. Era molt devot de la Moreneta i l'any 1922, a Montserrat, mentre pregava al cambril de la Mare de Déu, li va venir el pensament que sobre un turó, terreny de la seva família, s'hi havia d'edificar un santuari per facilitar la devoció de la Mare de Déu al Camp de Tarragona. L'arquitecte designat va ser Josep Maria Jujol, que s'hi va abocar en cos i ànima,

i la primera pedra del santuari es va posar el 15 de novembre del 1925. Les obres avançaven gràcies a l'obtenció de donatius, tasca a la qual el P. Vives es dedicava personalment. Però l'any 1931 el govern d'Azaña va decretar l'expulsió dels jesuïtes i el P. Vives es va haver d'amagar. Sense donatius, i enmig d'un anticlericalisme creixent, les obres es van haver d'aturar.

Després va venir la guerra, i més tard la misèria de la postguerra. A Montferri els pocs diners de què es disposava es van destinar a restaurar tot el que s'havia cremat de l'església parroquial el 1936. Jujol es va fer perfectament el càrrec que en aquelles circumstàncies la prioritat no podia ser continuar el santuari. Es va acomiadar de Montferri plorant. Havia de ser la seva obra més important...

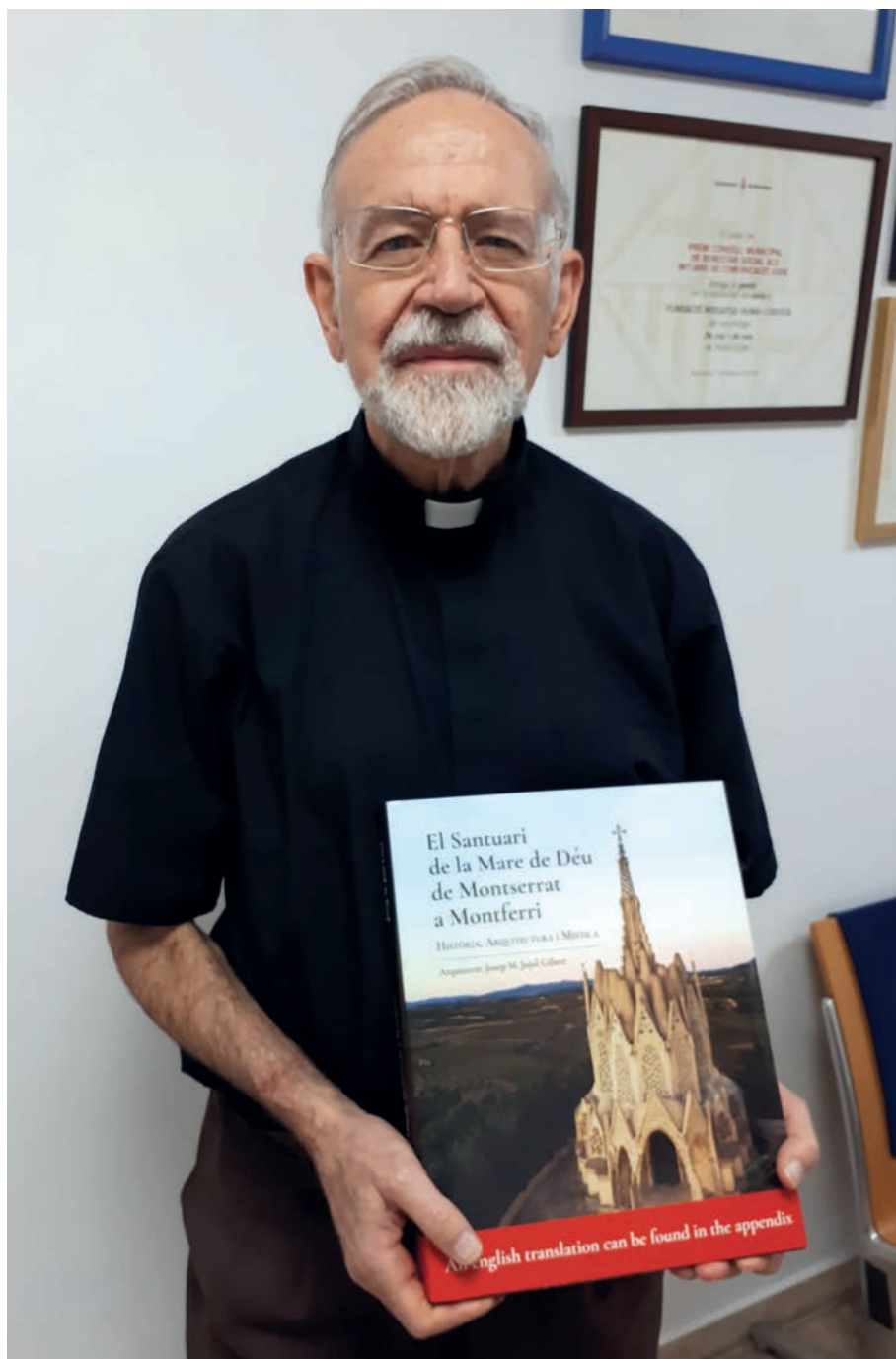
Jujol era arquitecte i alhora un gran creient.

Era un gran professional, indiscutiblement. Posseïa l'excel·lent habilitat de dibuixar una obra amb tots els detalls anys després d'haver-la vist. Amb raó ha estat considerat el millor dibuixant del segle XX a nivell mundial. Alhora era un home molt religiós. Sempre va tenir un gran amor per la Mare de Déu, i a totes les seves obres hi ha l'empremta d'aquesta devoció. Com tots els seus edificis, el santuari de Montferri és fruit de la seva fe cristiana. Quan estudies a fons la seva obra i la seva vida la fe de Jujol t'impresiona. El camí de l'estació de Salomó fins a Montferri ell el feia resant el Rosari i una vegada arribat al poble el primer que feia era visitar el Santíssim. Personalment, crec que és un sant, i desitjo que l'Església el reconegui com a tal.

La continuació de les obres no devia ser una tasca gens fàcil...

Va ser complex, però vam creure que s'havia de fer. Als anys vuitanta el santuari es degradava per moments a causa de l'abandonament. Jujol n'havia construït una tercera part i gràcies als plànols i a algunes fotografies vam poder continuar. Vam comptar amb la supervisió de Joan Bassegoda Nonell, director de la Càtedra Gaudí i que havia dirigit la restauració del monestir de Poblet; el delineant Esteve Nogués; el meu cosí Josep Maria Jané Casas com a arquitecte executor; l'especialista mundial en Gaudí i Jujol, Jos Tomlow; i un servidor com a

El Santuari de la Mare de Déu de Montserrat a Montferri. Història, arquitectura i mística, Josep M. Jané Coca, 2019. Es pot trobar a Barcelona: Llibreria Claret i Paulines. Tarragona: Llibreria Adserà i Llibreria La Capona. Valls: Llibreria Adserà.

responsable de les obres. Hi vam treballar molta gent, dedicant-hi milers d'hores sense cobrar mai res. Vam obtenir al començament una subvenció de la Diputació de Tarragona i alguna cosa de la Generalitat, però res més. Els diners els trèiem d'on podíem: veníem rifa de Nadal,

organitzàvem concerts i tómboles... I també comptàvem amb donacions, sobretot de particulars. Així i tot, no hi havia diners per treballar tot l'any, i ens hi dedicàvem a l'estiu. El primer que vam fer va ser netejar i consolidar la part feta per Jujol, i a partir d'aquí continuar. Va ser una obra complicada, perquè com a bon edifici modernista està ple de solucions i elements elaborats, que atorguen una gran bellesa al conjunt però que no són fàcils d'executar. Després de tants anys treballant-hi, conec el santuari pam a pam, perquè també vaig fer amb les meves mans moltes de les peces.

Finalment, l'any 1999, es va poder inaugurar. El 29 de maig el P. Cebrià Pifarrell ens va portar la imatge de la Moreneta per al nou santuari, que havia estat beneïda a Montserrat per l'abat Sebastià Bardalet. L'endemà el llavors arquebisbe de Tarragona, Lluís Martínez Sistach, va beneir i inaugurar el santuari. Va ser un acte molt bonic que va aplegar moltíssima gent de Montferri i altres llocs.

I ara n'ha fet un llibre...

Com que jo coneixia bé l'obra molta gent em deia que en fes un llibre. Però la meua vida de missioner no em permetia aturar-me per escriure, encara que quan podia anava anotant coses. El vaig començar fa cinc anys, amb interrupcions per cursos que impartia, fins que una temporada llarga sense cursos em va permetre dedicar-m'hi a fons i acabar-lo.

El prologa l'arquitecte executor i cosí meu, Josep Maria Jané Casas, al qual agraeixo aquesta generositat. En el llibre parlo de temes molt diferents, però que considero importants. Començo parlant de l'entorn del santuari, perquè tant Jujol com Gaudí s'inspiraven en les formes naturals del camp de Tarragona per fer les seves obres. Al segon capítol parlo específicament de Jujol i al tercer de la història del santuari. També tracto de simbologia, perquè Jujol se'n servia molt a l'hora d'expressar el que volia. Hi ha un capítol dedicat a la Mare de Déu de Montserrat, concretament a la imatge original romànica. I la part més extensa la dedico a l'aspecte arquitectònic del santuari, que és molt interessant.

VEREMUNDO
velón veremundo lo mejor del mundo

Distribuidor exclusivo para España de **SLABBINCK**
veremundo@veremundo.com - www.veremundo.com

Partida Fanecaes, s/n. - Apdo. Correos 19 - 46860 ALBAIDA (Valencia). Tel.: 962 900 971 - Fax: 962 901 362

**L'organista
Juan de la
Rubia oferirà un
concert benèfic
al monestir
el divendres
22 de novembre**

Poblet se solidaritza amb els afectats per la riuada

Els aiguats del 22 i 23 d'octubre passat van afectar greument les comarques de les Garrigues i la Conca de Barberà. A més d'endur-se la vida de mitja dotzena de persones, també van provocar danys materials molt greus a diversos llocs, especialment a Montblanc i l'Espluga de Francolí.

Tan bon punt es va conèixer l'abast de la tragèdia, no van trigar a néixer diverses iniciatives per ajudar els qui ho han perdut gairebé tot. L'Església catalana també es va oferir des d'un bon començament a fer costat de diverses maneres als afectats. Ben a prop de Montblanc i l'Espluga de Francolí, el veí monestir cistercenc de Poblet, que no va patir afectacions greus, va ser dels primers a reaccionar i de seguida va tenir la iniciativa d'ajudar econòmicament els afectats per la riuada amb dos concerts d'orgue solidaris.

El primer concert va tenir lloc el dissabte 26 d'octubre, interpretat per l'organista alemany Thiemo Janssen, dins del Festival Internacional d'Orgue de Poblet. El segon tindrà lloc el divendres 22 de novembre proper i serà interpretat per Juan de la Rubia, organista titular de la basílica de la Sagrada

Família de Barcelona. L'abat de Poblet, P. Octavi Vilà explica així aquesta iniciativa solidària: «La VII edició del Festival Internacional d'Orgue de Poblet ha coincidit en el temps amb l'aiguat que ha causat importants danys personals i materials a la conca del riu Francolí, i especialment a l'Espluga de Francolí, Vimbodí i Montblanc. La comunitat cistercenc de Poblet, en solidaritat amb tots els afectats, vol unir-se als nostres convilatans celebrant un concert extraordinari coincidint amb el dia de Santa Cecília, el 22 de novembre, amb l'objectiu de recaptar fons que es destinaran a la reconstrucció dels danys materials i a l'ajut a les persones afectades. D'aquesta manera, volem contribuir també a la solidaritat envers la nostra comarca i mostrar a tots els afectats el nostre suport. La cultura és una de les eines per aconseguir-ho, a la qual afegim la nostra pregària i la nostra disponibilitat en aquestes tristes circumstàncies.»

El dia 30 d'octubre passat la catedral de Tarragona va acollir una eucaristia en record de les víctimes concelebrada, entre d'altres, pel pare abat Octavi Vilà.

MAC
Barcelona

El Palau Robert acull una mostra del dissenyador gràfic America Sanchez

L'energia incombustible d'un creador

Qui no coneix el logotip del centenari del Futbol Club Barcelona o el de la candidatura olímpica de Barcelona'92? O el distintiu del Teatre Nacional de Catalunya o el del Museu Picasso? L'artífex d'aquests treballs és el dissenyador gràfic d'origen argentí America Sanchez (sense accents), pseudònim de Juan Carlos Pérez Sánchez. America Sanchez és una figura emblemàtica per entendre el disseny a casa nostra. Establert a la Ciutat Comtal des de l'any 1965, el seu talent i creativitat han estat determi-

«La gallina de tres potes», que pertany a la sèrie «Trochi-Mochi», realitzada als anys setanta.

nants a l'hora de construir la imatge de la Barcelona contemporània. Ha forjat autèntiques icones de la ciutat a través d'anuncis i cartells.

El Palau Robert de Barcelona acull fins al proper 23 de febrer una exposició, organitzada per la Direcció General de Difusió de la Generalitat de Catalunya i l'Archivo Lafuente de Santander, on es fa un recorregut per la seva fecunda trajectòria, amb obres originals i reproduccions facsímils d'alguns treballs. Estructurada en set àmbits, la mostra està comissariada per Juan González de Riancho.

Obra polièdrica

America Sanchez. *Clàssic, modern, jazz i tropical* és una exposició atractiva i didàctica. A més de palesar l'evolució del creador al llarg de més de cinquanta anys en el terreny de les arts gràfiques, l'espectador pot observar les tècniques que va emprar i les innovacions que hi anava introduint. America Sanchez dibuixa, fotografia, experimenta, transforma, interpreta, recrea... Dissenyador eclèctic i inclassificable, la seva obra és absolutament polièdrica.

A l'exposició es poden contemplar nombroses obres d'America Sanchez: des d'un anunci per a una bossa d'aigua calenta, de goma, de Pirelli —la primera feina que li van encarregar a Barcelona— fins a un cartell triangular de l'Expo Cultura 1984, que recorda les banderetes de festa major, passant per diverses portades dels discos de Maria del Mar Bonet, amb un grafisme agosarat, o els seus dissenys avantguardistes per a la revista *Ajoblanco*.

També s'hi poden veure portades de llibres, com la de *Com triomfar a la vida*, del periodista i escriptor Quim Monzó, publicat el novembre del 2009 per Galaxia Gutenberg; retrats com el del músic Gato Pérez —nascut a Buenos Aires, com America Sanchez—, un dels màxims representants de la rumba catalana, o la sèrie *Trochi-Mochi*, on conflueixen el còmic *underground* i el surrealisme.

RàdioEstel

espai de trobada, participació i diàleg

Freqüències

Freqüències

106.6 FM

Comarques de Barcelona: Barcelonès, Vallès Oriental, Vallès Occidental, Baix Llobregat, Anoia, Alt Penedès, Selva i Maresme

93.7 FM

Catalunya central: Bages, Osona, Solsonès, Berguedà, Segarra, Anoia, Conca de Barberà, Alt Camp i Vallès Occidental

100.6 FM

Comarques de Tarragona: Alt Camp, Conca de Barberà, Alt Penedès, Baix Penedès, Tarragonès, Garrigues, Priorat, Ribera d'Ebre i Garraf

103.4 FM

Comarques de Girona: Alt Empordà, Pla de l'Estany, Garrotxa, Gironès, Baix Empordà, Osona i Selva

90.1 FM

Tortosa: Baix Camp, Priorat, Ribera d'Ebre, Baix Ebre i Montsià

96.8 FM

El Garraf: Garraf i Baix Penedès

98.4 FM

Vic: Osona

91.5 FM

Lleida

104.4 FM

La Cerdanya

105.0 FM

La Seu d'Urgell - Terres de Ponent: Urgell, Pla d'Urgell, Alt Urgell, Noguera i Segarra

106.0 FM

Era Val d'Aran

107.5 FM

Principat d'Andorra

actualitat,
Església

esports Cultura

Solidaritat

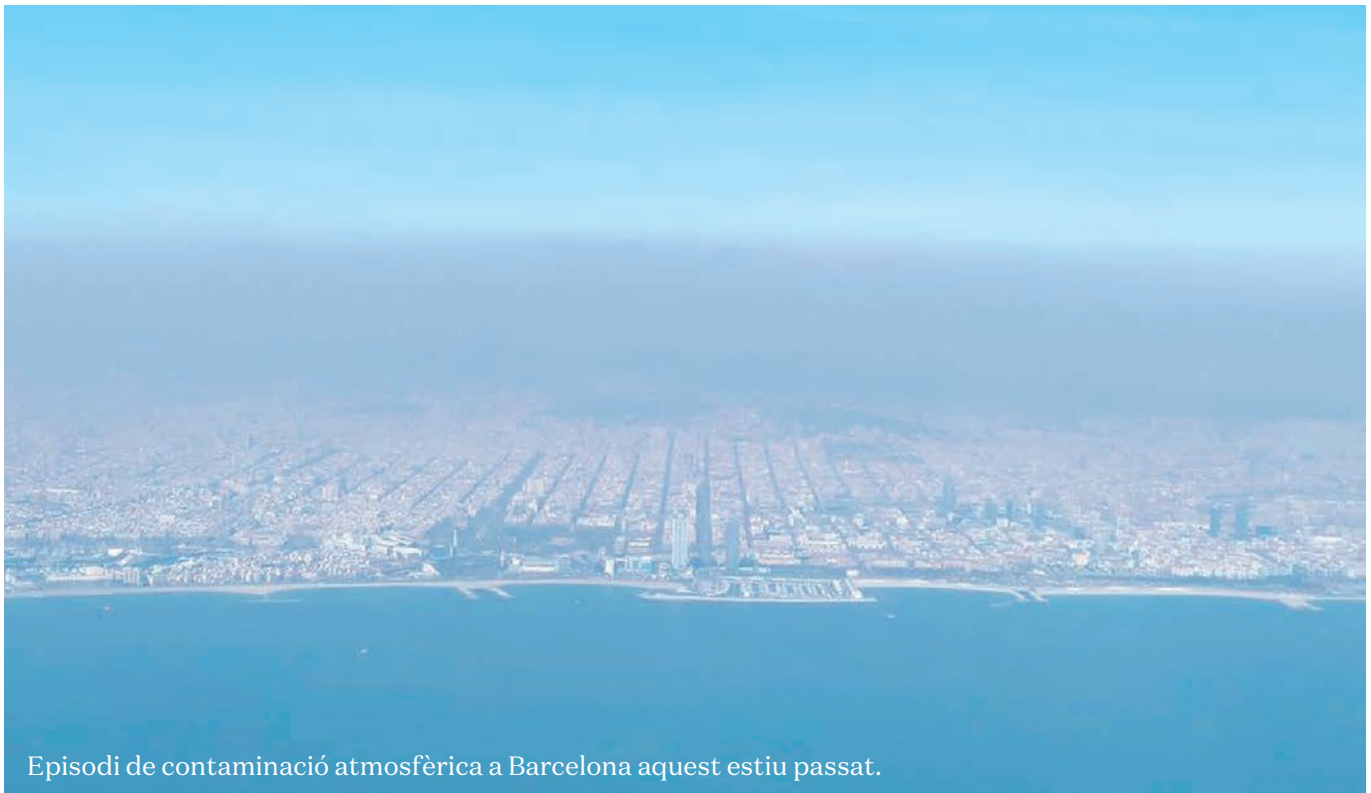
online

Radioestel.cat
a la carta

Barcelona, 106.6 / Tarragona, 100.6 / Girona, 103.4 / Lleida, 91.5 / Catalunya Central, 93.7 / Tortosa, 90.1
Vic, 98.4 / El Garraf, 96.8 / La Cerdanya, 104.4 / La Seu d'Urgell, 105.0 / Bossost, 106.0 / Andorra, 107.5

Episodi de contaminació atmosfèrica a Barcelona aquest estiu passat.

ACTUALITATS CIENTÍFIQUES

Contaminació atmosfèrica, problema actual molt important

FRANCESC NICOLAU
Professor emèrit de la Facultat de Filosofia de Catalunya

A la revista *Investigación y Ciencia* del mes d'agost passat hi ha un llarg article titulat «Contaminación atmosférica y salud pública», del professor Mark J. Nieuwenhuijsen (que actualment exerceix a Barcelona). He trobat tan interessant el que ens hi diu, que m'he decidit a fer-vos-en un resum. El tema ens interessa a tots. Afirmar que el 90% de la humanitat ja està vivint en àrees contaminades, és a dir, que suporten uns nivells de contaminació atmosfèrica superiors als valors recomanats per les directrius sanitàries. Les partícules tòxiques i els gasos perjudicials fan que cada any es morin uns 7 milions de persones, dels quals prop de 400.000 són europeus.

A moltes ciutats europees se superen els límits recomanables de contaminació, entre elles Madrid i Barcelona. Per més disposicions governamentals que vulguin evitar-ho, per ara són insuficients. Va ser a la dècada del 1950 quan es presentà un fet que va començar a inquietar els governs per fer-hi alguna cosa. A Londres hi hagué l'any 1952 uns 4.000 morts, la major part a causa de la contaminació provocada per la combustió de carbó domèstic per mor del fred, que fins i tot provocà una boira tòxica. Hi intervingué, doncs, l'autoritat amb una Llei de l'Aire Net, cosa que evità una repetició del desastre. També als Estats Units d'Amèrica, poc després, es

començà a pensar en aquest tema per fer-hi alguna cosa.

Però poc s'ha fet fins ara en els altres països per evitar el risc de desastres d'aquest tipus, que la circulació de vehicles contaminants fa més alt. En molts estats, absolutament res. I és hora de pensar-hi. Mentrestant metges i meteoròlegs han seguit fent estudis exposant el que provoca la contaminació atmosfèrica i la necessitat que tenim d'evitar-la. És llarga la llista que ens donen de les malalties que pot causar l'aire contaminat: càncer de pulmó, pneumònies, diabetis, infart, hipertensió arterial, ictus, a més de malalties respiratòries en general. I és que cal tenir present també el que hi pot haver en l'aire brut. No tan sols òxids de nitrogen, ozó, monòxid de carboni i alguns altres gasos, sinó també partícules sòlides, invisibles a simple vista de l'ordre de poques micres de diàmetre. L'Organització Mundial de la Salut fixa com a xifra de matèria contaminant que no hauria de superar els 10 micrograms per metre cúbic, i a Barcelona estem a 17 micrograms. Cal tenir-ho en compte.

L'autor de l'article acaba dient-nos: «Es necessiten inversions més grans en infraestructures de transport públic per reduir l'ús de cotxes i motos i proporcionar als ciutadans un entorn més habitable i saludable.»

JOAN PALLARÈS-PERSONAT

Historiador

jpallarespersonat@gmail.com

Benet Fontanella, oncle del jurista i diputat Joan Pere Fontanella, com aquest, havia nascut a Olot cosa d'un mes abans que el seu nebot, el 16 de juny del 1575 en una família de tradició jurista i lletrada. El pare, Joan Fontanella, tenia ja cinquanta-cinc anys, mentre que la mare, Jerònima, n'havia fet vint.

Va estudiar al mateix Olot, al convent dels Carmelites; després, gramàtica i llatí al monestir benedictí de Sant Pere de Besalú, al qual restaria sempre vinculat. Va completar estudis a Barcelona, però va retornar a Besalú i en acabar-los, el 1595, s'hi quedaria fins al 1604, any en què és nomenat abat de Sant Pere de la Portella. L'any 1611, però, retorna a Sant Pere de Besalú en ser-ne escollit abat.

La seva vida va estar plena de conflictes. Li pertocà viure en un segle infestat de lluites i bregues bandoleres (el mateix monestir de la Portella havia estat atacat abans no en fos abat); també va viure el conflicte del trasllat a Olot des de Besalú de les relíquies de Prim i Felicià, conflicte que traspassà els límits del bisbat de Girona i acabà a Roma davant del papa Pau V.

Diputat pel braç eclesiàstic, no acabarien els conflictes quan es va convertir en el vuitanta-setè president de la Generalitat de Catalunya, càrrec que exercí entre abril de 1620 i juliol de 1623. En aquest temps morí Felip III i pujà al tron Felip IV, el qual va canviar les normes de recaptació fiscal: la corona cobraria per via directa, sense comptar amb les institucions catalanes. Tot plegat es veuria agreujat per l'enemistat manifesta amb el virrei

Fernando Afán de Ribera, duc d'Alcalá de los Gazules.

La caiguda del virrei Afán de Ribera va ser precipitada justament perquè Benet Fontanella, en el moment d'arribar al tron Felip IV, en ple conflicte, es va negar com a president de la Generalitat, juntament amb la Diputació i el Consell de Cent, a reconèixer-lo, perquè ni el rei ni el virrei en el seu nom, havien jurat les constitucions catalanes.

Al final del seu període al capdavant de la Generalitat va ser calumniat, acusat de manipular la insaculació —elecció de càrrecs per sorteig—, d'agafar objectes de la institució, de beneficiar familiars, de malversar fons públics i fins i tot per Barcelona corria el rumor que s'havia tornat boig, preludi del que havia de ser en poc temps el clima polític del país.

El va substituir com a president el qui llavors era bisbe d'Elna, Pere de Margarola, i ell retornà al monestir de Sant Pere de Besalú. El 1628 va ser substituït com a abat per Francesc Llordal.

En totes les fonts consultades no apareix la data de la mort de Benet Fontanella. Però documentant aquest article hem trobat una transcripció a *Els llibres de l'Ànima de la Diputació del General (1493-1714)* que diu que en data 15 de maig de 1627 era insaculat com a diputat del braç eclesiàstic fra Anton Mantilla, abat de Sant Esteve de Banyoles, «per la mort del dit fra Benet Fontanella», la qual cosa indica que devia morir el mateix 1627.

Monestir de Sant Pere de Besalú, al qual Benet Fontanella va estar vinculat tota la vida. /Wikimedia Commons

GENT DE CASA

Benet Fontanella

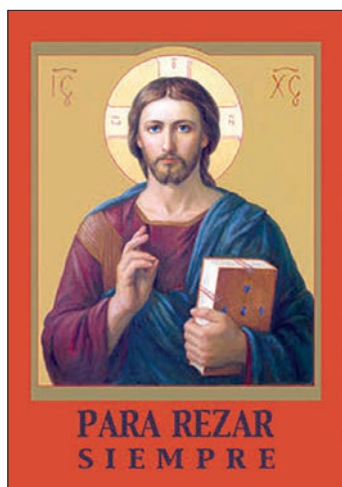

MIREIA MERCADÉ

Rellojes de sol a la demarcació de Tarragona

Diputació de Tarragona, 2019, 179 pàg.

Llibre de la Col·lecció Difusió Cultural que esdevé un primer inventari d'aquesta tipologia de rellotges a la província de Tarragona, classificats per comarques i per població. Cadascun té la seva fitxa catalogràfica: fotografia, adreça, tipus d'edifici, orientació, tipus de rellotge de sol, autoria, data de construcció, línies horàries... (Ramon Ribera)

AUTORS DIVERSOS

Para rezar siempre

Ediciones Humanidades, 2019, 36 pàg.

Devocionari adreçat al públic que aprecia la lletra gran, com les persones de més edat. El disseny sobri, pulcre i cuidat facilita la lectura i la localització de les 34 pregareries.

A més, és molt pràctic, també pel format de butxaca.

Llibres més venuts el mes d'octubre

+claret

MAR GALCERAN PEIRÓ

Diàlegs amb l'etern Claret

JOAN ESTRUCH

Crec recordar. Memòries Fragmenta

JOSEP ROCA

Lectio Divina Advent-Nadal 2019-2020 Claret

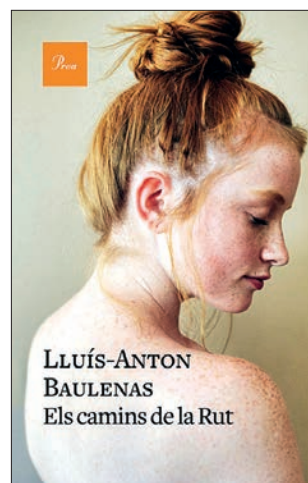

INÉS ORTEGA MARINA RIVAS

Cocina sana y sencilla

Alianza Editorial, 2019, 632 pàg.

Receptari actual per a una cuina saludable, senzilla i econòmica. El llibre insisteix en la necessitat de consumir productes de temporada i ens ofereix una guia completa d'aliments en el moment oportú de consum, amb la finalitat no només de mantenir un bon estat de salut i energia, sinó també de contribuir a la conservació del medi ambient.

LLUÍS-ANTON BAULENAS

Els camins de la Rut

Proa, 2019, 399 pàg.

A través dels ulls de la seva filla Rutona, descobrim la Rut, una dona lliure i vital que du una vida errant. Va viure amb eufòria l'eclosió cultural i llibertària de finals dels setanta. Ha apostat per una vida sense prohibicions, sempre amb la seva grua, que li permet viatjar i treballar a qualsevol lloc, en feines que semblaven reservades als homes.

CRÍTICA DE CINEMA

PEIO SÁNCHEZ

Director del Departament de cinema de l'arquebisbat de Barcelona

LOS RODRÍGUEZ Y EL MÁS ALLÁ

DIRECCIÓ: Paco Arango
 INTÈRPRETS: Eduard Soto, Mariana Treviño, Geraldine Chaplin, Plácido Domingo, Santiago Segura, entre altres
 MÚSICA: Nathan Wang
 GÈNERE: comèdia, cine familiar
 116 minuts

Exercicis de risoteràpia

Com a comèdia híbrida *Los Rodríguez y el más allá* és un exercici desbaratat per mirar les coses serioses de la vida. En la tradició de la vella comèdia nord-americana —tipus *La familia Addams* o *Superagent 86*— amb incrustacions de vodevil mexicà d'origen circense —com *Cantinflas*— amb l'actualització de la comèdia d'emboïcs d'aires francesos de *Benvinguts al Nord* o els més directament espanyols dels *Ocho apellidos vascos* i amb la cirereta del musical de Bollywood.

Entre dos mons —els planetes Terra i Maktub— una família es veu immersa en un fenomenal embolic entre agents antiherois, empresaris holandesos, un ministre d'Hisenda, uns veïns tipus *Eduardo Manostijeras* i uns dolents extrems de *Mortadel·lo i Filemó*. Hi apareix un elenc heterogeni que acaba divertint i divertint-se i que va des d'Edu Soto, Mariana Treviño, Geraldine Chaplin, fins a Plácido Domingo, Santiago Segura, Rossy de Palma o un *cameo* del mateix director/dictador. Estructurada prenent com a base una família una mica esperpèntica, tot succeeix quan es traspassen dues portes còsmiques on cada moment cobra efectivitat narrativa a base de gags visuals que busquen la rialla immediata i que es barregen per arribar a un final de traca i música.

Paco Arango explica històries de cinema per curar. Amb *Maktub* per afrontar el càncer amb esperança,

amb *Lo que de verdad importa* per creure en els petits miracles i ara amb *Los Rodríguez y el más allá* per «morir-se de riure» com deia el petit Giosué al final de *La vida és bella*. Aquesta comèdia esbojarrada sorgeix d'acompanyar el sofriment dels nens amb càncer i que tenen per finalitat, extra-negoci, continuar donant suport a les iniciatives socials de la fundació Aladina dedicada a ells. O sigui, per ajudar a curar amb el somriure i amb la solidaritat econòmica. Alguna cosa que està «més enllà» del cinema.

«En el nom de la rialla» —parafrasejant Umberto Eco i el llibre perdut d'Aristòtil a la biblioteca del monestir— s'acostuma a desdenyar l'humor per superficial enfront de la profunditat del drama. Però quan la densitat del drama es multiplica —el càncer dels infants apunta a l'abisme— l'humor és la forma de l'amor consumat. N'hi ha que quan veien morir a la creu en Brian dels *Monty Python* van cridar: «Blasfèmia!» Altres vam pensar que la risoteràpia és una forma forta de la petita virtut de l'esperança. Com es diu al final de la pel·lícula «al soterrani de la casa de cadascú hi ha alguna porta còsmica al més enllà». Potser la rialla innocent és una esquadra cap a la llum per la qual convé transitar. Sense més pretensions però sense menys: una comèdia.

AMB BON HUMOR

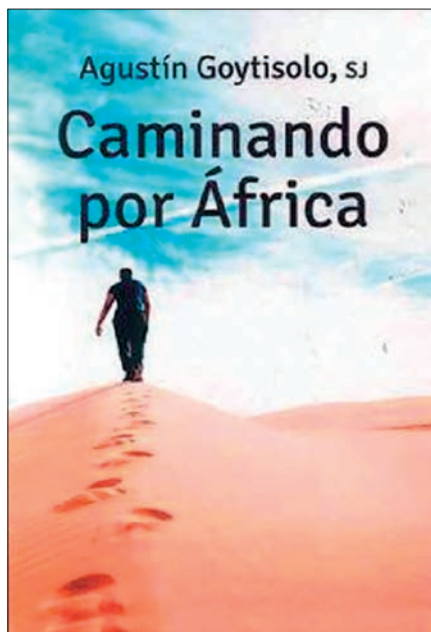

CRÍTICA LITERÀRIA

JOSEP RAMBLA
Jesuïta

Un gran testimoni de fe

AGUSTÍN GOYTISOLO, SJ

Caminando por África

Ediciones Mensajero, 2019, 110 pàg.

Agustín Goytisolo marxa cap al Txad l'any 1968. Hi fa una immersió a fons. Al llarg de mig segle a l'Àfrica, al Txad i Burkina Faso, combina l'acció pastoral amb l'acció social a escoles, dispensaris, acollida de malalts de sida... Viu les dures temporades de sequera que solen precedir les pluges i, enmig d'una pobresa insultant, va amarant-se de la riquesa de la gent: alegria, acollida, amistat...

Ara, a *Caminando por África*, Goytisolo ens presenta el seu itinerari personal, pastoral, social i un testimoni de fe: una fe ben arrelada en la vida de la gent, sobretot dels pobres. El to planer i familiar de la comunicació d'una vida tan rica i variada fa la lectura d'aquest llibre fàcil i captivadora.

En presentar-lo, el dijous 10 d'octubre em va demanar parlar de l'última etapa de la seva vida africana: el servei de l'espiritualitat. Són anys que marquen un viratge, no un canvi de sentit, en la seva entrega a l'Àfrica, perquè amb una visió profunda, l'Agustín intueix l'amenaça de la globalització de la superficialitat i de la indiferència, epidèmia que patim en l'hemisferi nord.

El servei de l'espiritualitat es configura des de l'experiència personal del Crist i des de la vivència de la realitat de cada dia, amb tot el que això comporta de fidelitat, de combat i de solidaritat amb els altres. El llibre ens n'ofereix exemples que ens mostren com el Centre Espiritual de Burkina Faso que ha impulsat no és un lloc aïllat, sinó que respon també al servei als pobres. Uneix evangelització amb ajuda humanitària. En una perfecta síntesi, afirma: «*La misión es la alegría de compartir nuestra fe, que viene unida a la del compartir el pan y la vida.*»

Però el signe evangèlic, si voleu la música de fons, de l'espiritualitat i el servei espiritual del Centre de Burkina Faso és el goig, el goig de viure, l'alegria de l'evangeli com diria el papa Francesc. I això és el que el mateix Agustí ha experimentat i ha volgut compartir amb els seus estimadíssims germans i germanes africans: «*Hay que dar testimonio de la posibilidad de vivir el Evangelio y de que el conocimiento y el amor de Jesús que vive hoy en su Iglesia pueden llenar la profundidad de nuestro corazón. Y esto permite vivir felices...*»

RAUXA

El Papa

El Bisbe de Roma ho és de tots els cristians catòlics. L'escullen els cardenals després de deliberar tots plegats, pregar i deixar-se inspirar per l'Esperit. És així des de fa segles i és acceptat per tothom. L'escollit és una persona humana amb una manera de ser concreta, unes virtuts i també uns defectes, fins i tot aquells que han estat declarats sants. Com que no hi ha dos Papes iguals, és inevitable que els fidels tinguem preferències i és normal que les manifestem.

Hi pot haver raons legítimes que ens moguin a la simpatia o l'antipatia, però la fidelitat al Bisbe de Roma està sempre —en qualsevol circumstància— per damunt del nostre gust personal i de les nostres filies i fòbies. És molt fàcil ser fidel al Papa quan hi estem en plena sintonia perquè opina com nosaltres o comparteix la nostra sensibilitat espiritual; però la fidelitat es posa a prova de debò justament quan aquell a qui l'hi devem ens incomoda o ens trenca esquemes que creïem absoluts i, malgrat tot, fem l'esforç d'humiliar-nos per estar-hi en plena comunió i reconèixer-lo com a pastor. La fidelitat cristiana no és cap ganga que un es pugui treure i posar segons li convingui o li vingui de gust; és una virtut, un estat de vida que s'ha d'exercitar constantment i que té un vincle directe amb la humilitat. Ens agradi més o ens agradi menys, al papa Francesc se li deu obediència. Qüestionar aquest principi esgrimint mil raons, per més santes que siguin, és convertir-se en víctima del relativisme i del sempre còmode gust personal.

EDUARD BRUFAU

Agenda

Barcelona

PARRÒQUIA SANT JOSEP DE CALASSANÇ

El **dilluns 18 de novembre**, a les 19.00, conferència de Joan Pera *Humor i vida cristiana* (c/ Sant Quintí, 17-19 - Barcelona).

FUNDACIÓ JOAN MARAGALL

El **dimarts 19 de novembre**, a les 19.00, *Educació: dialogar amb els altres i amb un mateix per transcendir-nos* amb Anna Ramis (inscripcions: tel. 934 880 888).

INSTITUT EMMANUEL MOUNIER

El **dimarts 19 de novembre**, a les 19.00, reflexió d'Arcadi Oliveres *Es pot ser cívic en economia?* Llibreria Claret, c/ Roger de Llúria, 5 - Barcelona.

NOVAHUMANITAS

El **dimecres 20 de novembre**, a les 19.00, sessió formativa amb Josep Font a Barcelona. Informació: tel. 616 164 006.

CAPUTXINS

El **dijous 21 de novembre**, a les 20.00, Alfons Garrigós parla sobre Dante al convent de Pompeia (av. Diagonal, 450 - Barcelona).

ÀMBIT MARIA CORRAL

El **dijous 21 de novembre**, a les 20.00, sopar Hora Europea *La salut del planeta* amb Tomàs Molina, Juan David Escorcia i Margarida Feliu (www.ambitmariacorral.org).

PARRÒQUIA VERGE DE LA PAU

El **dijous 21 de novembre**, a les 21.00, conferència de Mn. Miquel Planas Buñuel *L'art i els personatges de l'Advent* (pl. Ferran Casablanques, 4 - Barcelona).

ISCREB

El **dijous 21 de novembre**, a les 19.30, xerrada de Maria Arquer *Llibertat i control: reflexions des de la filosofia* al Casal Sant Josep de Mataró, c/ Sant Josep, 18 (tel. 937 553 196); el **dissabte 23**, a les 11.00, *Mitologia i simbologia* amb Xavier Marín al Seminari de Barcelona (inscripcions: comunicacio@iscreb.org).

PARRÒQUIA DEL PARE ABRAHAM

El **dissabte 23 de novembre**, a les 20.00, missa musical amb *Cap a Déu en Mi*.

CAFÈ TEOLÒGIC

El **diumenge 24 de novembre**, a les 19.30, Eduard Ibáñez (Justícia i Pau) parla sobre *Ecologia i vida quotidiana seguint els ensenyaments del papa Francesc* a la parròquia de la Concepció de Barcelona (www.parroquiaconcepciobcn.org/ca/adults/cafe_teologic).

Girona

ESPIRITUALITAT

El **dijous 21 de novembre**, a les 20.00, conferència *L'espiritualitat dels ulls oberts: mística i compromís* amb Mn. Enric Tubert a l'Espai 31 (c/ Anselm Clavé de Girona).

Urgell

CANÒLICH MUSIC

El **divendres 22 de novembre i el dissabte 23**, a Sant Julià de Lòria (Andorra), festival de música cristiana (www.canolichmusic.com).

Tortosa

ANIVERSARI

El **divendres 22 de novembre**, a les 20.30, vetlla de pregària pels 50 anys de la parròquia de Sant Josep de Sant Carles de la Ràpita; el **diumenge 24**, a les 11.00, celebració del 50è aniversari.

Vic

COVA DE MANRESA

El **dissabte 23 de novembre**, a les 10.30, pregària contemplativa; del **dimarts 3 de desembre al diumenge 8**, exercicis espirituals amb Llorenç Puig, s.j. (tel. 938 720 422).

PREGUEM PER LES INTENCIONS DEL PAPA

Perquè al Pròxim Orient neixi un esperit de diàleg, trobada i reconciliació

Catalunya Cristiana

SUBSCRIPCIONS ANUALS EN CATALÀ O CASTELLÀ

Catalunya, resta de l'Estat espanyol i Andorra: 145 €

Gibraltar i Portugal: 145 €

Resta d'Europa: 222,99 €

Amèrica i Àfrica: 254,19 €

Àsia i Oceania: 325,43 €

Membre de l'APPEC

Associació de Publicacions

Periòdiques en Català

El setmanari rep l'ajut de la Generalitat de Catalunya

www.catalunyacristiana.cat

 /catalunyacristiana

 @catcrist

 catalunya_cristiana

Director: Mn. Jaume Aymar i Ragolta

Redactors: Eduard Brufau, Miquel Àngel Codina, Macià Grau, Rosa M. Jané, Carme Munté, Joan Andreu Parra, Rosa Peraire
Lingüista: Montserrat Pibernat

Col·laboradors d'aquesta setmana:

Josep Maria Abella, Pilarín Bayés, Giorgio Chevallard, Agustí Codinach, Antonio Gil, Joan Guiteras, Joan A. Mateo, Victòria Molins, Glòria Monés, Francesc Nicolau, Joan Pallarès-Personat, Raquel Parici, Quique, Josep Rambla, Ignasi Ricart, Josep Rius-Camps, Jordi Sánchez, Peio Sánchez, Lluís Serra, Mercè Solé, Sebastià Taltavull, Francesc Torralba, Montserrat Unterlöhner, P-J Ynaraja

Redacció, administració, publicitat i promoció:

C/ Comtes de Bell-lloc, 67-69 - 08014 BARCELONA

Tel. 934 092 810, Fax 934 092 775

a/e: redaccio@catalunyacristiana.cat (Redacció)

a/e: administracio@catalunyacristiana.cat (Administració i subscripcions)

a/e: publicitat@catalunyacristiana.cat (Publicitat)

Fundadors: Mn. Joan E. Jarque i Mn. Francesc Malgosa

Edita: Fundació Catalunya Cristiana per a l'evangelització i la cultura

Administració: Isabel Giralt (comptabilitat), Janet Duatis (subscripcions)

Autoedició i compaginació: Carlos Aguado

Impressió: Impressions Intercomarcals, SA Ctra. C-1.411, Km 34. Polígon industrial El Cementiri.

Tel. 938 788 403. Fax 938 788 212 - 08272 SANT FRUITÓS DE BAGES - DLB 14.387/79

JORDI CURCÓ

El professor lleidatà Jordi Pàmias es donà a conèixer com a poeta en guanyar el premi Joan Salvat-Papasseit (1969) amb *La meva casa*. Des d'aleshores ha estat un escriptor prolífic amb divuit llibres de poesia publicats i un bon grapat de premis aconseguits com el Carles Riba (1978), el Vicent Andrés Estellés (1985), el Ciutat de Palma (1991), el Miquel de Palol (2001), el Cavall Verd (2002) i el Premi Nacional de la Crítica (2005) alhora que ha estat tres vegades premiat als Jocs Florals de Barcelona. Ha rebut la Creu de Sant Jordi (1999), la Medalla al Mèrit Cultural de la Paeria de Lleida (2003), el Premi Jaume Fuster de l'Associació d'Escriptors de Llengua Catalana (2017) i, l'any passat, el Premi Nacional de Cultura. Acaba de publicar el seu darrer llibre de poemes: *La paraula i el cant*.

Què és i què pretén amb aquest nou llibre?

A *La paraula i el cant* hi ha poemes inèdits i altres ja publicats, però sotmesos a una revisió molt acurada. És un conjunt de 33 composicions que ofereixen un panorama complet de la meua poesia, des del punt de vista temàtic i formal, com si fos una mena de síntesi o resum.

El llibre es divideix en set seccions.

Sí. A la primera secció, *Set poemes amb sordina*, apareix clarament el jo de l'autor, amb poemes de caire intimista. L'últim és un homenatge a Jacint Verdaguer. La segona és *Un relat en vers*, basat en una anècdota real: un fet que va tenir lloc a Guissona amb un nen, fill d'immigrants, com a protagonista. La tercera és formada per cinc poemes de tema mitològic. La quarta és un díptic elegíac dedicat a la memòria d'Isidor Cònsul, assagista i crític literari. La cinquena, *Sis poemes de la Segarra*, mostra una visió àmplia d'aquesta comarca de la Catalunya Central. La sisena té un títol ben explícit: *Sis poemes cristians*. I la setena, *Coda*, s'acosta al moment actual, amb referències a Catalunya i a tot el món.

Amb *Sis poemes cristians* vol subratllar una de les qüestions principals de la seva poesia: el cristianisme. És la seva poesia amb deïx espiritual una mena de confessió pública de fe?

El poeta Jordi Pàmias publica «La paraula i el cant»

Foto: Adela Framis

«El cristianisme és una qüestió rellevant en la meua poesia»

En efecte, el cristianisme és una qüestió rellevant en la meua poesia, al costat de temes com l'amor, la solitud, la presència de la mort o la bellesa del paisatge. Tal com diu, és, en certa manera, una confessió pública de la meua fe.

La poesia és també una oportunitat de reflexió cristiana?

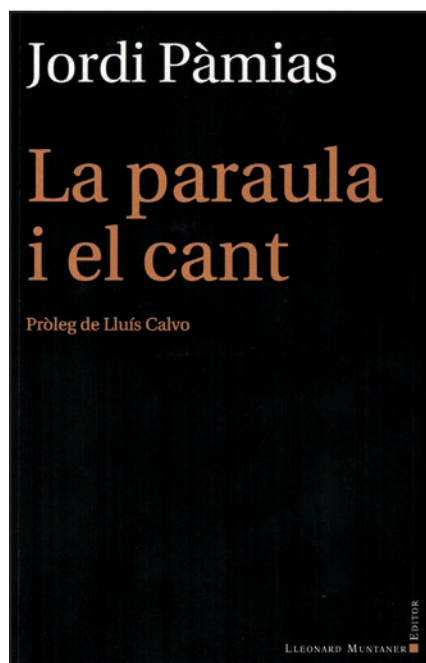
A través de la poesia, reflexiono sobre el contingut del cristianisme i la seva incidència en el món actual. Cal parlar de poesia cristiana, la que aprofundeix en el misteri de la vida i la superació de l'angoixa que impliquen la mort i el retorn al no-res.

Per què aquests sis poemes cristians i no uns altres?

Perquè ofereixen una visió global d'un fet clau en la història: la vinguda de Jesús, el Crist. D'altra banda, en dos d'aquests poemes, *La flama que no mor* i *La font amagada*, hi ha clars ressos de la mística cristiana (Ramon Llull i sant Joan de la Creu) i, fins i tot, musulmana: la mística súfi. Tenen, doncs, un valor de síntesi.

Té altres projectes en cartera?

Tot i la meua edat avançada, sempre miro endavant; no vull viure de records. Aviat revisaré setanta composicions molt breus, que vaig escriure l'any 2011, en tornar d'un viatge a Terra Santa. I un altre projecte és revisar i completar una obra inspirada en el llibre de l'Apocalipsi.

ROCA,
100 ANYS
D'HISTÒRIA

més a la teva
botiga Roca
i a roca.es

Tota una vida junts formant part
de la vida de moltes famílies, tenint cura
de tu i dels teus.

Roca es projecta cap a un futur
cada vegada més net i confortable,
oferint-te els productes més innovadors,
per fer-te la vida més fàcil.

Ja hem començat a escriure un nou futur
amb tu, el futur comença ara.

Roca